

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 40765-05-18 שורץ נ' בנק דיסקונט לישראל בע"מ

לפני כבוד השופטת עפרה אטיאס

שלו שורץ, ת"ז xxxxxxxxx

המבקש

נגד

בנק דיסקונט לישראל בע"מ, ח"צ 520007030

המשיב

חקיקה שאוזכרה:

חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים), תשע"ו-2016: סע' 11א(7)

חוק הבנקאות (שירות ללקוח), תשמ"א-1981: סע' 2(א), 2(ב), 2(ד)

חוק-יסוד: חופש העיסוק

פקודת הבנקאות, 1941

חוק איסור הלבנת הון, תש"ס-2000

צו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של תאגידים בנקאיים למניעת הלבנת הון ומימון טרור), תשס"א-2001

חוק מטבע השקל החדש, תשמ"ה-1985: סע' 1

חוק בנק ישראל, תש"ע-2010

מיני-רציו:

* נדחתה עתירת המבקש כנגד החלטת הבנק המשיב לחסום את חשבונו, לאחר שהסתיר ממנו כי הוא עוסק בסוחר במטבעות וירטואליים מסוג "ביטקוין" ו"ריפל". נפסק, כי הסתרה זו פגעה באופן חמור באמון הבנק במבקש, בפרט לאור החובה המוגברת המוטלת על הבנק בכל הקשור במסחר מסוג זה.

* בנקאות – בנקים – מעמדם

* בנקאות – חשבונות בנק – סגירתם

* בנקאות – יחסי בנק-לקוח – חובת תום-הלב של בנק כלפי לקוחותיו

* בנקאות – חשבונות בנק – סגירתם

* בנקאות – בנקים – חובותיהם

התובעת – שעוסק, בין השאר, בסוחר במטבעות וירטואליים מסוג "ביטקוין" ו"ריפל", הגיש תביעה, למתן צו עשה שמטרתו לאפשר לתובע ליתן שירות בנכס פיננסי בחשבונו ו/או לבטל את החסימה על ביצוע פעילות פיננסית בחשבונו.

בית המשפט פסק כלהלן:

סעיף 2(א) לחוק הבנקאות (שירות ללקוח) קובע כי בנק לא יסרב סירוב בלתי סביר לתת שירות כספי. הוראה זו מקורה בכך שהמחוקק הקנה לתאגידי הבנקאיים יתרון המצוי בייחוד השירות החיוני שהם מעניקים לציבור, ומשום כך יש לחייבם במתן שירות לכל הרוצה בכך.

המבקש הציג מצג שווא והסתיר במכוון מהבנק את הפעילות האמתית שהוא מבקש לבצע בחשבון, על רקע סירוב של בנקים אחרים לאפשר לו לבצע פעילות דומה. התנהלות זו של המבקש מעידה על חוסר תום לב והיעדר שקיפות בעת פתיחת החשבון. הסתרה זו פגעה באופן חמור באמון הבנק במבקש, בפרט לאור החובה המוגברת המוטלת על הבנק בכל הקשור במסחר מסוג זה.

סירוב הבנק לאפשר את הפעילות הפיננסית שנעשתה בחשבון, על רקע היקפה של הפעילות והסיכונים הגבוהים הנשקפים ממנה בהיבט של הלבנת הון וציות לחוקי המס, ובניגוד להצהרות המבקש באשר להיקף הפעילות שהוא מבקש לבצע בחשבון, הוא בהחלט סביר, ואין להתערב בו.

פסק דין

תביעה למתן צו עשה שמטרתו לאפשר לתובע ליתן שירות בנכס פיננסי בחשבונו ו/או לבטל את החסימה על ביצוע פעילות פיננסית בחשבונו. התביעה כללה גם סעד כספי שנמחק בשל העדר סמכות עניינית.

רקע:

1. על פי הנטען בתביעה, התובע הוא עוסק פטור, העוסק ב"מסחר אינטרנטי וירטואלי של שירותים דיגיטליים/מוצרים פיזיים הנשלחים אל בית הלקוח ו/או לכתובת הפרטית במחשב, שעונים, מוצרים לבית, שירותים דיגיטליים, שהוא לא מוצר פיזי אלא וירטואלי". עוד נטען כי המוצרים הדיגיטליים בעסק מיוחסים לנכס הפיננסי – ביטקוין, וכי התובע טרם קיבל מאת רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון (להלן: "רשות שוק ההון") רישיון לעסוק כנותן שירותים בנכס פיננסי.

2. ביום 26.12.17 פתח התובע חשבון בנק שמספרו 151161234 (להלן: "החשבון") בסניף מס' 76 מרכז הכרמל אצל הנתבע (להלן: "סניף הבנק" ו-"הבנק" בהתאמה). זאת, תחת הצהרה במסגרת "הכר את הלקוח", כי החשבון יעסוק "במסחר אינטרנטי של שירותים דיגיטליים/מוצרים פיזיים הנשלחים אל בית הלקוח, מכירת שעונים, מוצרים לבית, אביזרי מין, שלטים, ציוד וגידול הידרופוני"; וכי הינו עוסק פטור;

3. לאור פעילות חריגה שזוהתה בחשבון, פנה הבנק, באמצעות רכז האשראי בסניף הבנק, מר אלעד פרשל (להלן: "אלעד") לתובע, וביקש הבהרות נוספות על פעילות החשבון והעסק בכדי לעמוד על ההתנהלות החריגה בחשבון. התובע השיב לפניה זו של אלעד, כי הוא סוחר במטבעות וירטואליים מסוג "ביטקוין" ו"ריפל".

4. הבנק ביקש כי התובע ימציא מסמכים אשר ישקפו נכונה את היקף הפעילות בכל הקשור למסחר במטבעות וירטואליים המתבצע דרך החשבון. ביום 23.1.18 שלח התובע לאלעד מייל

על טיב העסק וצירף התכתבות עם רשויות החוק. התובע קיים עם אלעד שיחות והתכתבויות נוספות בחודשים 1-2/2018, ואף העביר לאלעד מידע על הכנסות מרווחים בעסק לחודש 12/2017. ביום 22.3.18 ביקש התובע מאלעד במייל לעגן את כל הוראות הבנק בכתב.

5. ביום 26.4.18 מסר מוקד שירות הלקוחות של הבנק לתובע **טלפונית** כי החשבון **נחסם** **לביצוע פעולות בעלות אופי פיננסי**. ביום 27.4.18 אמר נציג סניף הבנק לתובע טלפונית כי העילה לסגירת החשבון היא פעילות פיננסית שעושה התובע בחשבון.

6. ביום 3.5.18 הודיע הבנק לתובע, באמצעות **מכתב מטעמו**, כי **נחסמה הפעילות הפיננסית** בחשבון ו/או כל פעילות שהבנק ימצא כחריגה לפי שיקול דעתו, וכי התובע מתבקש לשתף פעולה עם הבנק ולספק תשובות, הבהרות ואסמכתאות בקשר לפעולות שתבוצענה בחשבון שאם לא כן, לא יתיר הבנק את ביצוע הפעולות בחשבון.

7. ביום 17.5.18 הגיש התובע את **תביעתו המקורית** בהליך שלפניי למתן צו עשה קבוע שיורה לבנק להימנע מסגירת החשבון, וכן תביעה כספית ע"ס של 49,990 ₪, ובד בבד הגיש בקשה למתן סעד זמני שיאסור על הבנק להגביל את החשבון ויאפשר לתובע להמשיך ולפעול בחשבונו.

8. ביום 23.5.18 התקיים **דיון ראשון** במעמד הצדדים בבקשה למתן צו עשה זמני. בדיון הורה בית המשפט לתובע לפעול במישרין אל מול הבנק לצורך מתן הסברים בקשר לאופי הפעילות בתחום הביטקוין ולשם המצאת מסמכים והבהרות שיידרשו על ידי הבנק.

9. ביום 31.5.18 שלח התובע לבנק פניה בכתב המתארת את אופי הפעילות בחשבון.

10. ביום 10.6.18 השיב ב"כ הבנק לתובע, באמצעות מכתב, כי על התובע להגיע לסניף בהקדם האפשרי בכדי להתחיל בהליך שינוי סיווג חשבונו מחשבון עסקי/מסחרי לחשבון פיננסי, לרבות מילוי מחדש של טופס "הכר את הלקוח".

11. מתעודת עובד ציבור מיום 20.6.18 עלה כי התובע הגיש ביום 14.5.18 **בקשה לקבלת רישיון** למתן שירות בנכס פיננסי, אולם הבקשה חסרה ואינה כוללת את כל המסמכים והפרטים הנדרשים לפי חוק או לפי נהלי רשות שוק ההון, כמפורט באתר המרשתת של רשות שוק ההון, ולכן אין באפשרות רשות שוק ההון למסור מהו הצפי למתן החלטה בבקשה לקבלת הרישיון.

12. ביום 21.6.18 התקיים **דיון נוסף** בבית המשפט, במעמד הצדדים, בבקשה למתן הסעד הזמני. במהלך הדיון נדרש התובע ליתן הסברים מדוע מיאן לפעול בהתאם להנחיות הבנק בקשר לשינוי סיווג החשבון, והסכים למחיקת הבקשה למתן סעד זמני. במהלך הדיון, נעתרתי לבקשת התובע לתקן את תביעתו להוספת הטענה כי הבנק מאפשר ללקוחות אחרים לסחור בביטקוין גם ללא רישיון למתן שירות בנכס פיננסי מרשות שוק ההון.

13. במהלך חודש 07/2018 החל התובע בהליך **שינוי סיווג החשבון**, ובהתאם מילא את טופס "הכר את הלקוח". ביום 31.7.18 נערכה פגישה בין התובע ואביו לנציגי הבנק, אלעד ועו"ד ארז שמעיה מאגף הציות של הבנק, לטובת ביצוע הליך שינוי סיווג החשבון. במהלך הפגישה, התייחס התובע להעדר אישור על המשך עיסוק, כסוגיה האמורה להיפתר בתוך זמן קצר. התובע הצהיר כי השלים את כל הנדרש כדי לקבל רישיון לפעול כנותן שירות פיננסי, פרט לסוגיה טכנית של אישור על הון עצמי שהוא מטפל בה. עוד ציין התובע כי רשות שוק ההון

אינה יודעת כיצד להתייחס אליו הואיל והתובע הינו עוסק פטור, ואילו רשות שוק ההון טרם נתקלה בעוסק פטור בתחום עיסוקו של התובע.

14. ביום 6.8.18 שלח אלעד הודעת דוא"ל לתובע שבה ביקש מהתובע להמציא מסמכים, ולענות על שאלות הבהרה לצורך השלמת הליך פתיחת החשבון. התובע השיב לפנייתו של אלעד ביום 11.11.18, והמציא לבנק דו"חות לשנים 2017-2018 ודוגמאות של חשבוניות וקבלות. כן הגיש התובע ביום 12.11.18 תשובות בכתב לשאלות נוספות שנשאל על ידי הבנק. ביום 20.11.18 מסר התובע בסניף מסמכים מקוריים הקשורים בהליך שינוי סיווג החשבון, לרבות דפי חשבון וחשבוניות מבנק הדואר בגין החשבון שניהל שם, וביקש להעבירם לאלעד. ממכתבו של ב"כ הבנק לתובע מיום 20.12.18, עלה כי נוכח דרישת התובע ביום 21.11.18 לקבל את המסמכים שהגיש בחזרה הואיל ואין לו עותקים מהם, הועברו המסמכים המצולמים לבדיקת מחלקת איסור הלבנת הון רק ביום 17.12.18.

15. לאחר בדיקת כלל המסמכים והנתונים אשר הועברו על ידי התובע, מצא הבנק כי חרף הצהרת התובע, אין ברשותו רישיון של נותן שירותים בנכס פיננסי או אישור על המשך עיסוק.

16. ביום 23.12.18 פנה התובע בדוא"ל לב"כ הבנק בדרישה לפתוח את חשבונו ולאפשר לו פעילות עסקית. ביום 29.1.19 הודיע הבנק לתובע כי נוכח העובדה שהתובע אינו אוחז ברישיון או באישור המשך עיסוק כנדרש על פי [חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים \(שירותים פיננסיים מוסדרים\)](#), [התשע"ו-2016](#), המהווה תנאי סף לניהול חשבון נש"פ, הרי שלא נותר לבנק אלא **לדחות את הבקשה לפתיחת חשבון לעיסוק של נותן שירותים בנכס פיננסי**. הבנק הוסיף וטען במכתבו כי קיימות עילות נוספות בגין רשאי ומחוייב הבנק לדחות את בקשת התובע. נטען שמבדיקת דפי החשבון, עולה כי התובע מקבל מלקוחות ספציפיים מספר העברות בסכומים שונים באותו היום, שנראות על פניו ללא היגיון כלכלי, ואינן תואמות את ההתנהלות עליה הוצהר, דבר המעלה חשש ממשי באשר לאופי הפעילות בחשבון, הקשור באיסור הלבנת הון. עוד צויין במכתב מיום 29.1.19 כי התובע מסר לבנק ביום 20.11.18 מסמכים מקוריים, לרבות חשבוניות מבנק הדואר, וביקש כי אלו יועברו לאלעד. למחרת היום, ביום 21.11.18, פנה לאלעד וביקש בחזרה את המסמכים המקוריים בטענה כי הם מקוריים, וכי אין לבנק צורך בהם. המסמכים הללו צולמו על ידי הבנק, ולאחר שהתובע ביקש לקבלם, הושבו לידיו כדי שיוכל לצלמם ולהשיבם לבנק. או אז התברר כי כאשר הועברו המסמכים חזרה לבנק, הושמטו מהם 17 עמודים (15 דפי חשבון ושני אישורים על פעולות מזומן בסכומים גבוהים). נטען כי אין זו הפעם הראשונה שבה התובע נוהג בתחבולה ומנסה להערים על הבנק, וכי בשל פגיעה באמון זו, רשאי הבנק לסרב סירוב סביר לאשר את בקשתו לפתיחת חשבון לנותן שירותים בנכס פיננסי.

17. ביום 31.1.19 הגיש התובע **כתב תביעה מתוקן** למתן צו עשה קבוע שיורה לבנק להימנע מסגירת חשבון הבנק של התובע, וכן תביעה כספית ע"ס של 125,000 ₪ (התביעה הכספית נמחקה ביום 27.2.20, בהסכמת הצדדים, בשל העדר סמכות עניינית). התובע טען בתביעתו המתוקנת כי הבנק לא ביקש ממנו בשום שלב מפתחת החשבון כל הסבר באשר לכספים או לסכומים מסוימים שהועברו לחשבונו, בעוד שהתובע פעל בניקיון כפיים הן לקבלת רישוי והן מול הבנק.

התובע הוסיף כי לא קיבל כל התראה בכתב מהבנק בדבר חסימת החשבון או הגבלתו ככל שהתובע לא יעמוד בתנאים מסוימים. נטען כי בסגירת החשבון באופן חד-צדדי, הפר הבנק את חובתו שלא לסרב סירוב בלתי סביר לספק שירותי בנקאות על פי [חוק הבנקאות \(שירות ללקוח\)](#), התשמ"א-1981, ופעל בניגוד לפסיקת בית המשפט העליון בסוגיית סגירת חשבון של חברה בע"מ, הקשור במסחר בביטקוין. זאת, בעוד שפעילות עסקו של התובע היא בהיקף ובסיכון נמוכים מאשר אלו של חברה בע"מ.

עוד טען התובע כי הבנק בהתנהלותו פעל באופן חסר תום לב ומפלה כלפיו שכן הבנק סיפק שירותים דומים לעוסק אחר בתחום הנכסים הפיננסיים (ביטקוין), נתן שירות בנקאי עסקי מלא לחברת ביטוסי (BIT2C) בע"מ (להלן: "**חברת ביטוסי**"), ומאפשר לחברת ביטוסי לקבל באופן גלוי וללא בעיה, תקבולים בחשבון הבנק שלה בעבור מסחר במטבעות הדיגיטליים, אף על פי שטרם ניתן אישור עיסוק/רישוי בפועל לנותן שירותים פיננסיים לאף עוסק בישראל.

18. ביום **29.8.19** שלחה רשות שוק ההון לתובע מכתב שכותרתו "**אישור הגשת בקשה לרישיון למתן שירות בנכס פיננסי**", נ/4. במכתב זה צוין, בין היתר, כי התובע רשאי להמשיך לעסוק במתן שירות בנכס פיננסי, כהגדרתו בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים), אך ורק בתחומים ובמתכונת שבהם עסק התובע עד ליום **1.6.18**; וזאת, עד למתן החלטת הממונה על רשות שוק ההון בבקשת הרישיון. עוד הובהר שם כי המכתב אינו מהווה רישיון למתן שירות בנכס פיננסי מאת הממונה על רשות שוק ההון, ואף אינו גורע מסמכויות הממונה לדחות את בקשת הרישיון.

19. לאחר קבלת האישור, שלח התובע לבנק ביום **1.9.19** הודעת דוא"ל שבה ביקש לפתוח את חשבונו ולאפשר בו פעילות מלאה לאור שינוי מצבו מול רשות שוק ההון. ביום **3.9.19** הודיעו ב"כ הבנק כי הם **מסרבים לאפשר לתובע פעילות בחשבון**.

20. ביום **11.9.19** הגיש התובע **בקשה למתן סעד זמני** שיאסור על הבנק להגביל באופן גורף את החשבון ושיאפשר לתובע להמשיך ולפעול בחשבונו ללא שום איסור. בישיבת קדם המשפט שהתקיימה ביום **10.11.19**, הוריתי על **איחוד הדיון** בבקשה לסעד זמני עם הדיון בתיק העיקרי.

21. מתעודת עובד ציבור מטעם רשות שוק ההון, שהוגשה ביום **2.2.20**, עולה כי לתובע ניתן **אישור הגשת בקשה לרישיון למתן שירות בנכס פיננסי ביום 29.8.19**, ואילו חברת ביטוסי מחזיקה באישור הגשת בקשה לרישיון למתן שירות בנכס פיננסי מיום **28.8.18**.

22. מתעודת עובד הציבור מטעם רשות שוק ההון מיום **1.3.20**, עלה כי ההליך המנהלי של בחינת בקשת הרישיון למתן שירות בנכס פיננסי שהגיש התובע, עדיין **תלוי ועומד** בפני רשות שוק ההון, בין היתר, בשל אי המצאת כל המסמכים והפרטים הנדרשים. עוד נמסר בתעודת עובד הציבור כי:

"2. בפני המפקח הונחו בתוך פרק זמן מצומצם יחסית של מספר חודשים מעל 2,600 בקשות רישיון. כמו כן המפקח נדרש לוודא לגבי כל בקשה כי מתקיימים לגביה התנאים המנויים בסעיף 115(א) לחוק. לכן, לעתים עבר פרק זמן מסוים בין הגשת בקשת רישיון של מאן דהוא ועד שקבל אישור המשך עיסוק.

3. כל מי שעומד בדרישות סעיף 115(א) לחוק במלואן וזכאי היה לקבל 'אישור המשך עיסוק' קבל אותו. לעניין זה, אין רלבנטיות לשאלת סיווגו של מבקש רישיון כעוסק פטור ואף החוק אינו מתייחס לכך.
4. התייחסות שונה למבקשי רישיון או לבעלי רישיון עשויה להיות נדרשת ביחס למבקשי סוגי רישיונות שונים, לרבות אם מדובר בסוג הרישיון וכן האם מדובר ברישיון מורחב או בסיסי. כעיקרון יחיד (בין כעוסק פטור ובין כעוסק מורשה) יכול לפעול כבעל רישיון בסיסי בלבד. רק תאגיד יכול לקבל לידיו רישיון מורחב".

מסכת הראיות:

23. בדיון הראשון בבקשה לסעד הזמני שהתקיים ביום 23.5.18, העידו בתשובה לשאלות בית המשפט, התובע ואלעד.

24. בתיק התקיימו שתי ישיבות הוכחות:

א. בישיבת ההוכחות הראשונה מיום 27.2.20, העידו מטעם התובע, התובע בעצמו (על תצהירו, ת/1; על אסופת המסמכים מטעם רשויות מע"מ שקיבל התובע, ת/2; על המסמך, ת/3; על צילום מייל של התובע לבנק מיום 22.3.18, ת/4; על פרוטוקול הדיון בבקשה למתן צו עשה זמני מיום 23.5.18, נ/1; על תעודת עובד ציבור מטעם רשות שוק ההון מיום 20.6.18, נ/2; על תדפיסי חשבון בנק של התובע, נ/3; על צילום הודעת דוא"ל מיום 23.1.18 מאת התובע לבנק, ת/5; על התכתבות בין התובע לרשות שוק ההון מחודש 10/2018, ת/6; על עמדת היועץ המשפטי לממשלה בת"א (מחוזי ת"א) 51757-08-18, [פורסם בנבו] ת/7; ועל מכתב מאת רשות שוק ההון לתובע מיום 29.8.19 שצורף כנספח 11 לתגובת הבנק לבקשה למתן סעד זמני, נ/4).

ב. בישיבת ההוכחות השנייה מיום 18.6.20, העיד מטעם התובע, עו"ד ורו"ח צרפתי רון העובד בחברת ביטוסי; מטעם הבנק, העיד עו"ד ארז שמעיה, עובד בבנק החל משנת 2017 באגף הציות של הבנק (על תצהירו מיום 11.2.20, נ/5); ואלעד, רכז האשראי בסניף הבנק החל משנת 2016 ועובד בבנק החל משנת 2006 (על תצהירו מיום 5.2.20, נ/6). בתום ישיבת ההוכחות, הוריתי על הגשת סיכומים בכתב מטעם הצדדים. משהוגשו סיכומי הצדדים, בשלה העת למתן הכרעה. אולם, בטרם אפנה לפרק הדיון וההכרעה, אפרט את טענות הצדדים בסיכומיהם.

טענות התובע בסיכומיו:

25. התובע טען בסיכומיו את הטענות הבאות:

א. התובע גילה על הגבלת הפעילות העסקית בחשבון רק לאחר שלקוח רנדומלי ניסה לבצע העברה בנקאית לחשבון בתמורה לקניית נכס פיננסי מעסקו של התובע, ביום 26.4.18, כארבעה חודשים לאחר פתיחת החשבון. מעדותו של נציג הבנק, אלעד, עלה כי הסיבה העיקרית להגבלת החשבון, היא העיסוק במטבעות דיגיטליים/ביטקוין.

ב. **הבנק הפר את חוק-יסוד: חופש העיסוק**, פגע בנוהל בנקאי תקין מול הלקוח ופעל בחוסר תום לב כאשר הגביל בפתאומיות את חשבונו העסקי של התובע, עוסק זעיר בתחום יחסית חדשני שאין מניעה בחוק מלעסוק בו, ללא מכתב/התראה בכתב עם ציון סיבת ההגבלה הגורפת בחשבון, ומבלי לבקש הבהרה לגבי עסקה ספציפית בשום שלב מרגע פתיחת החשבון לפעילות, על אף בקשה מפורשת של התובע. נציג הבנק שוחח עם התובע, בעל-פה בלבד, בחודש 03/2018, ולא נשלח לתובע מכתב מטעם הבנק בנוגע לחסימת החשבון, אלא לאחר יותר מחודש, כאשר עד לחסימתו, המשיך החשבון לפעול כסדרו. כל זאת, אף על פי שהבנק ידע מהי פעילותו של התובע בחשבון כבר בחודש 01/2018, בתוך פחות מ-15 יום מפתיחת החשבון לפעילות, שכן התובע התנהל בשקיפות מול הבנק, וניהל עמו דיאלוג ונוהל "ידע את הלקוח" מתמשך תוך שהמציא לבנק מסמכים רבים, ואף ביקש והפציר בכתב מנציג הבנק לקבל כל תשובה בכתב מהמשרדים הראשיים בנוגע להמשך פעילותו בחשבון, מה שארע רק לאחר הדיון שהתקיים בבית המשפט ביום 23.5.18. בנוגע לחסימת החשבון, העיד אמנם נציג הבנק, אלעד, אך אין ליתן אמון בעדותו שבמהלכה שינה אלעד גרסאות מספר פעמים.

ג. הבנק הפלה את התובע מול לקוחות אחרים בכך שנתן להם שירות מלא בתחום זהה (מתן שירות בנכס פיננסי בדגש על מטבעות דיגיטליים) על אף שלא החזיקו בזמנו באישור המשך עיסוק ו/או רישוי בפועל מטעם רשות שוק ההון. מעדותו של עו"ד ורו"ח רון צרפתי מחברת ביטוסי עלה כי הבנק מאפשר לחברה זו שירות בנקאי עסקי מלא על אף שהיא עוסקת בתחום זהה לתחום עסקו של התובע, עוד לפני תחילת הרגולציה ברשות שוק ההון. על אף שמתעודת עובד הציבור מטעם רשות שוק ההון, עולה כי התובע וחברת ביטוסי מחזיקים החל מחודש 08/2019 באותו אישור המשך עיסוק, הרי שרק חשבונו של התובע נחסם בחודש 04/2018 אף על פי שהבנק ידע באותה עת כי התובע הגיש בקשה לרישוי. עם קבלת אישור המשך עיסוק, העביר התובע אישור זה לבי"כ הבנק, כך שלפי [סעיף 11א\(7\)](#) לחוק הפיקוח, על הבנק לפתוח את החשבון לאלתר; מה גם שהתובע העביר לרשות שוק ההון את המסמכים החסרים.

ד. **במאזן הנוחות**, אין שום סיכון לבנק בכך שתתאפשר לתובע פעילות מלאה בחשבונו משום שהסיכון מפעילות התובע אל מול הסיכון מפעילותה של חברת ביטוסי, הוא קטן לאין ערוך. ה. אשר על כן, יש לקבל את התביעה, ליתן את הסעד הקבוע המבוקש, ולחייב את הבנק בהוצאות התובע.

טענות הנתבע בסיכומיו:

26. הבנק טען בסיכומיו את הטענות הבאות:

- א. התביעה **הקדימה את עצמה** (ומוטב אילו לא הייתה כלל באה לעולם) שהרי ככל שבקשת התובע לקבלת רישיון למתן שירות בנכס פיננסי – תידחה, הרי שהבנק לא יחייב רשאי לאשר לתובע את ניהול החשבון שעה שאין בידי התובע רישיון כנדרש על פי הדין.
- ב. החלטת הבנק **לחסום את חשבון התובע לפעילות פיננסית בלבד והותרת המשך הפעילות המקורית** שלשמה ביקש התובע לפתוח את החשבון, היא החלטה **מידתית, סבירה וראויה** במועד קבלתה, העומדת בקנה אחד, הן עם כללי הרגולציה והחובות המוטלות על הבנק

לאור משטר איסור הלבנת הון החל על הבנק, והן עם הוראות [סעיף 2\(א\) לחוק הבנקאות \(שירות ללקוח\)](#), התשמ"א-1981, לפיו הבנק רשאי לסרב למתן שירותים בנקאיים ללקוח, ובלבד שהסירוב הוא "סירוב סביר". בפסיקה נקבע כי התערבות בשיקול דעתו של הבנק בקשר עם סירוב למתן שירות בנקאי ללקוח, תיעשה במשורה, בהתאם לסטנדרטים הנהוגים במשפט המנהלי, וכל אימת שהסירוב מצוי במתחם הסבירות, אין מקום כי בית המשפט יתערב בו. הרף הנקבע בפסיקה לעניין זה, הינו ברמה הפחותה מהנדרש במשפט האזרחי, ובדומה למשפט המנהלי.

ג. הבנק קיבל את החלטתו לחסום את חשבון התובע לפעילות פיננסית, לאור **פעילות התובע בחשבון והתנהלותו שהביאה לאובדן האמון של הבנק בתובע**. למעשה, התנהלות התובע, לבדה, מהווה סיבה סבירה לסגירת החשבון בהתאם לפסיקה. אף על פי שניהול חשבון שעיסוקו בסחר במטבעות דיגיטליים, מעבר להיותו פוטנציאל לפעילות בלתי חוקית של הלבנת הון ומימון טרור, הינו מורכב ובעל סיכון בהיבטים אלו, הרי שהתובע אינו נוקט כל אמצעי למניעת הסיכונים **בהסתמכו על פלטפורמה זרה בחו"ל** שאינה כפופה לכללי הרגולציה בישראל (ולא ברור אם כפופה לרגולציה כלשהי), ולמעשה, מגלגל סיכונים אלו על כתפי הבנק. התובע **שאינו יודע מהן הדרישות הניצבות בפניו כדי לעסוק בתחום המטבעות הדיגיטליים**, והעיד כי **אינו בקיא בתחום המטבעות הדיגיטליים**, וכי הוא **לומד את התחום בבחינת "ניסוי וטעיה"**, **איננו נוטל ייעוץ פיננסי ומשפטי**, דבר המציב את הבנק בסיכון מוגבר עת התובע מבקש לעסוק בתחום רווי סיכונים. התובע המעיד על עצמו שהוא **נוטה להתנהל באופן מסוכן**, עלול לחשוף את הבנק לטענות מצד לקוחות התובע, וזאת מבלי שקיימת לבנק יכולות פיקוח ושליטה על הנעשה במסחר שמנהל התובע.

ד. התובע **מסר לבנק מידע כוזב ושקרי במכוון בעת פתיחת החשבון** ביחס לפעילות הצפויה בחשבון (לא הצהיר כי בכוונתו לעסוק במסחר במטבעות דיגיטליים) וביחס להיקף העסקאות שבוצעו בפועל בחשבון, וזאת על מנת **להטעות את הבנק**. חרף פניות הבנק לתובע לחדול מפעילות שלא אושרה, המבוצעת בחשבון בניגוד להצהרת התובע במעמד פתיחת החשבון, המשיך התובע לעשות בחשבון כרצונו, מסר מידע שגוי לבנק בנוגע לפעילותו במזומן, וכן השמיט במכוון את דפי חשבונו בבנק הדואר על מנת להסתיר את פעילותו במזומן. חיזוק לטענות אלו של הבנק בחקירתו הנגדית של התובע, שם שינה גרסאותיו פעם אחר פעם לאחר שאומת עם מסמכים שונים או תשובות שמסר קודם לכן (כפי שהודגם בסיכומי הבנק). לו היה התובע מצהיר אמת במעמד פתיחת החשבון, הייתה בקשתו נבחנת בוועדת נש"פים בבנק, ובכל מקרה, חשבון מסוג זה היה מנוהל בסניף ייעודי המתמחה בנש"פים.

ה. התובע פעל בניגוד לדין **בהצהירו שהינו עוסק פטור** בעוד שגלגל בחשבונו, החל ממועד פתיחת החשבון ועד לחודש 05/2018, מחזור של כ- 1.2 מיליון ₪ בשנה, סכום הגבוה משמעותית מהסכומים שעוסק פטור יכול לקבל לחשבון, מבלי שהתובע או חזו בידיו את האישור המתאים מרשויות המס כדי לעסוק בהיקפים מסוג זה. התובע העיד כי לא עמד בדרישות שנדרשו הימנו בזמן אמת מרשויות המס (שינוי סיווגו מעוסק פטור למוסד כספי), עת החליט הבנק לחסום את החשבון לפעילות פיננסית. אי עדכון הרישום ברשויות המס מביא לכך שהתובע אינו נדרש לתשלומי מע"מ ולהגשת דו"חות חודשיים על פעילותו לרשויות המס, כך שהחובה לפקח על פעילותו של התובע מונחת כולה על כתפי הבנק.

- ו. מהחקירות עלה כי אין זו הפעם הראשונה שבה מצהיר התובע דבר אחד בפני תאגיד בנקאי, ובפועל מבצע בחשבון דבר אחר (כדוגמת בנק מזרחי, בנק הפועלים ובנק לאומי), כפי שאין זו הפעם הראשונה שבה מגביל תאגיד בנקאי את הפעילות שמבצע התובע בחשבון, מבקש לעקוב מקרוב אחר פעולותיו, ובהמשך חוסם את חשבונו של התובע לאור הצהרות סרק וכזב הנמסרות על ידו בניסיון להערים ולהסתיר את הפעילות שמבצע התובע בחשבון, כאשר רק לאחר מכן פונה התובע לרשויות בשאלה מה עליו לעשות, ובכך סובר כי יצא ידי חובה.
- ז. לתעודת עובד הציבור שהוגשה על ידי רשות שוק ההון ביום 3.6.20, צורפה רשימת חוסרים שהתובע התבקש להשלים לצורך בחינת בקשתו לקבלת רישיון. עסקינן בחוסרים מהותיים בהיבטים פיננסיים, חוסרים בנהלים בתחום הלבנת הון ומימון טרור, חוסרים בניהול סיכונים סייבר, חוסרים בתחום הגנת הפרטיות, חוסרים בנהלי רישוי, וכן חוסרים בנוגע לפעילותו העסקית של התובע עם צדדים שלישיים בחו"ל (בהקשר זה, אין ליתן יד להסתמכות התובע על נהלים של צדדים שלישיים בפינלנד בנוגע למניעת הלבנת הון ומימון טרור).
- ח. ניסיונו של התובע להשוות בין עסקו לעסקה של חברת ביטוסי הינו ניסיון שלא צלח. פעילותו של התובע שונה בתכלית מפעילות חברת ביטוסי בתחום הלבנת הון, שהרי התובע משמש כחלפן ומבצע שימוש בפלטפורמה חיצונית בחו"ל אשר, כאמור, אינה כפופה לכללי הרגולציה בישראל ולהוראות הדין; בעוד שחברת ביטוסי מנהלת פלטפורמת מסחר לקנייה ולמכירה של מטבעות דיגיטליים, והיא מנהלת שני חשבונות בשני בנקים שונים: חשבון נאמנות שבו מתבצעות הפקדות ומשיכות של לקוחות חברת ביטוסי; וחשבון תפעולי של חברת ביטוסי שאינו חשבון עסקי רגיל כדוגמת החשבון שהתובע מבקש לנהל בבנק.
- ט. לפיכך, יש לדחות את התביעה ולחייב את התובע בהוצאות משפט ושכ"ט עו"ד לפי דין.

טענות התובע בסיכומי התשובה:

27. התובע טען בסיכומי התשובה את הטענות הבאות:
- א. לא סביר שהבנק יגביל פעילות בחשבון מבלי להודיע על כך בכתב לבעל החשבון חרף בקשה מפורשת מצדו. מחקירתו של אלעד עלה כי רק הוא והתובע ניהלו דיאלוג מרגע פתיחת החשבון עד לחסימתו במפתיע. הבנק לא הוכיח (באמצעות הקלטה/תמליל/פירוט שיחות) מי נציג הבנק שהודיע טלפונית לתובע על חסימת החשבון, יום לפני החסימה. המכתב מיום 3.5.18 נשלח לתובע בעקבות הגשת בקשתו לסעד זמני בבית משפט השלום.
- ב. ככל שסיבת ההגבלה בענייננו היא פעילות במטבעות דיגיטליים, נשאלת השאלה מדוע הבנק לא הגביל חברות אחרות בתחום לפני חודש 10/2018 שבו החל מתן אישורי עיסוק; ומדוע פחות מ-10 עסקים במדינה קיבלו אישור המשך עיסוק מטעם רשות שוק ההון לתת שירות בנכס פיננסי מסוג מטבעות דיגיטליים ולהמשיך את העיסוק שבו עסקו לפני חודש 10/2018, זאת שעה שאלפי בקשות סורבו או עודן ממתינות לטיפול רשות שוק ההון.
- ג. לא ניתן לטעון כנגד התובע שאינו מתייעץ עם אנשי מקצוע מהתחום. התובע "נעזר במייצג הבקיא בתחום מטעם משרד רו"ח גדול בתל אביב". אלמלא היה התובע מתייעץ ופעיל

בפורומים, לא היה יודע כיצד לפעול אל מול הרשויות, הבנקים, הלקוחות, הפלטפורמות שבהן מתנהל התובע (ושרשות שוק ההון מכירה בהן), ולעמוד בדרישות החוק.

ד. **הבנק שוגה בהציגו את התובע "כמי שלומד בניסוי וטעיה"**. תחת זאת, יש לומר כי התובע לומד תוך כדי עבודה, שכן מדובר בתחום חדשני שהסדרתו אורכת זמן, כך שאפילו מדינת ישראל עצמה עודנה לומדת את התחום. חברות ביטוי וביטס אופ גולד הן החלוצות שתרמו להתוויית הרגולציה בתחום, ואף הן עודן ממתינות לצו המתאים. ברור שאם היה התובע מתנהל באופן בלתי חוקי, היה כבר מזמן מוצא עצמו מעל דוכן הנאשמים. אולם, אין שום מניעה בחוק מלעסוק בתחום [שאף היועץ המשפטי לממשלה ציין במסגרת תגובתו בת"א (מחוזי ת"א) 51757-08-18, (פורסם בנבו) שמדובר בתחום עם סיכון בינוני], ודאי מקום שבו התובע מחזיק באישור המשך עיסוק מטעם הרגולטור, רשות שוק ההון.

ה. הטענות בעניין **עוסק פטור ומחזור העסקאות** - מגוחכות מאחר שעוד ביום 28.12.17 הצהיר התובע בכתב במשרדי מע"מ שעבר את מחזור העסקאות.

ו. מחקירתו של עו"ד ארז שמעיה מאגף הציות של הבנק, עלה כי **הבנק קיבל את כל המסמכים** שדרש מן התובע, "פרט לאישור המשך עיסוק שבינואר 2019 עוד לא היה קיים". מכאן, עלה כי הבנק מעוניין להכשיל את התובע ולהציגו כבלתי אמין וכמעלים מסמכים.

ז. קבלת התביעה תעביר את **המסד** שלעוסק המחזיק באישורים הנדרשים, ושנמצא כי הוא עובד כחוק והוגדר כמוסד כספי חרף הסיכון שקיים בתחום, מגיע, בין היתר, שירות בנקאי תקין ואפשרות למתן שירות בנכס פיננסי באמצעות חשבון בנק עסקי ומפוקח. מאבקו המשפטי של התובע מעיד על כך שהתובע גובר על הפיתוי לעסוק בתחום באופן בלתי חוקי ולגלגל כספים אסורים, וכן על כך שהתובע אינו תאב בצע, אלא מתעקש על זכותו הבסיסית לתת שירות מכוח **חוק יסוד: חופש העיסוק**.

ח. אשר על כן, יש ליתן סעד קבוע כנגד הבנק ולאפשר לתובע פעילות עסקית מלאה בחשבון, וכן לחייב את הבנק בהוצאות.

דיון והכרעה:

סירוב בלתי סביר של תאגיד בנקאי – המסגרת הנורמטיבית:

28. נקודת המוצא לצורך בירור המחלוקת שלפנינו, מצויה בהוראות סעיפים 2(א) ו- (ב) **לחוק הבנקאות (שירות ללקוח)**, התשמ"א-1981 (להלן: "חוק הבנקאות"), הקובעים כדלקמן:

2" (א) לא יסרב תאגיד בנקאי סירוב בלתי סביר לתת שירותים מהסוגים הבאים:

- (1) קבלת פקדון כספי במטבע ישראלי או במטבע חוץ;
- (2) פתיחת חשבון עובר ושב במטבע ישראלי וניהולו כל עוד מתקיימת אחת מאלה:
 - (א) החשבון ביתרת זכות לטובת הלקוח;
 - (ב) הלקוח עומד בתנאי ההסכם בינו לבין התאגיד הבנקאי בקשר לניהול החשבון;
- (3) מכירת שיקים בנקאיים במטבע ישראלי ובמטבע חוץ;
- (4) (נמחקה);

אולם אין חובה לתת שירות שיש בו משום מתן אשראי ללקוח.

(ב) התניית תנאים בלתי סבירים למתן שירות דינה כדין סירוב בלתי סביר לתיתו.

(ג) הנגיד רשאי, לאחר התייעצות עם הועדה המייעצת ובאישור שר האוצר, לקבוע בצו שהוראות סעיף זה יחולו על שירותים נוספים.

(ד) בלי לגרוע מדרכי הוכחה אחרות בדבר הסבירות של סירוב כאמור, רשאי תאגיד בנקאי להודיע למפקח על מדיניות עסקית שקבע לענין מתן שירותים, ואם לא נתקבלה מהמפקח הודעה על התנגדותו למדיניות האמורה, ייחשב כסביר סירוב הנובע מאותה מדיניות". (ההדגשות כאן ובהמשך אינן במקור, ע"א)

29. אם כן, [סעיף 2\(א\)](#) לחוק הבנקאות קובע כי בנק לא יסרב סירוב בלתי סביר לתת שירות כספי. "הוראה זו מקורה בכך שהמחוקק הקנה לתאגידים הבנקאיים יתרון המצוי בייחוד השירות החיוני שהם מעניקים לציבור, ומשום כך יש לחייבם במתן שירות לכל הרוצה בכך [השוו: [רע"א 9775/11 אמני נ' בנק מזרחי טפחות בע"מ](#) (פורסם בנבו) (30.12.2011); דברי ההסבר להצעת [חוק הבנקאות \(שירות ללקוח\)](#), התשמ"א-1981, ה"ח 1497, 106]]. ברם, "מכלל לאו אתה שומע הן" – הבנק רשאי לסרב ליתן שירות, מקום בו מדובר בסירוב סביר" [\[בג"ץ 8886/15 רפובליקנים מחו"ל בישראל \(ע"ר\) נ' ממשלת ישראל](#), בפסקה 59 לפסק דינו של כב' המשנה לנשיאה, ח' מלצר (פורסם בנבו, 2.1.2018) (להלן: "עניין הרפובליקנים")].

30. פעילותו של התאגיד הבנקאי מוסדרת במספר דברי חקיקה, ביניהם [פקודת הבנקאות](#), חוק הבנקאות, [חוק איסור הלבנת הון](#), התש"ס-2000, הוראות המפקח על הבנקים וכללי הבנקאות. התאגיד הבנקאי מבצע מלבד פעילותו העסקית, תפקידים בעלי גוון מנהלי המוטלים עליו על פי דין, שבביצועם הוא מצוי תחת פיקוח של רשות מנהלית וכפוף לביקורת מצידה [\[ה"פ \(מחוזי מרכז\) 28387-10-12 אימפריה יאסין להשקעות ומימון בע"מ נ' בנק הפועלים בע"מ – סניף ראש העין 677](#), בפסקה 3 לפסק דינה של כב' השופטת ה' גרסטל (פורסם בנבו, 29.4.2013); [ה"פ \(מחוזי מרכז\) 11043-12-08 קפלן שיווק בשר בע"מ נ' בנק אגוד לישראל בע"מ](#), בפסקה 3ד' לפסק דינו של כב' השופט ב' ארנון (פורסם בנבו, 23.4.2009)]. על הבנק הוטלה חובה שבדין, לקבוע מדיניות וכללי פיקוח אשר נועדו למגר את השימוש בחשבונות הבנק לצורך פעילות של הלבנת הון.

31. הוראות [חוק איסור הלבנת הון וצו איסור הלבנת הון \(חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של תאגידים בנקאיים למניעת הלבנת הון ומימון טרור\)](#), התשס"א-2001, מבוססות על מתודולוגיה המחלקת את ניהול הסיכונים לשני חלקים - האחד קשור להכרת הלקוח, זיהוי והערכת הסיכון הגלום בו ובפעילותו, והשני קשור לצעדים הנדרשים לשם הפחתת הסיכון.

32. באשר לשלב 'הכר את הלקוח', הרי שתכלית פעולות 'הכר את הלקוח' היא לקבל מירב הפרטים על הלקוח ועל אופן פעילותו באופן שיאפשר להצביע על "נורות אדומות" אשר יש בהן בכדי להוביל לסיווג הלקוח כלקוח בסיכון ולהעריך את הסיכון המובנה הכרוך בו. במסגרת 'הכר את הלקוח', יש לבחון את מטרת פתיחת החשבון, הפעילות המתוכננת בו, עיסוקו של הלקוח, זהותם של האנשים האמיתיים העומדים מאחורי החשבון או התאגיד שהוא בעל החשבון וכיוצא בכך. בהתאם לדין, יש לבצע הליך 'הכר את הלקוח' לא רק בפתיחת החשבון, אלא גם ככל שמתעורר ספק במהלך הפעילות. בהקשר זה, סעיף 32 להוראה 411 של המפקח על

הבנקים: ניהול בנקאי תקין (ניהול סיכוני איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור) (להלן: "הוראה 411 של המפקח על הבנקים"), קובע כי:

"תאגיד בנקאי ינהל מערכת ממוחשבת לאיתור פעילות חריגה בכל חשבונות לקוחותיו וכן פעילות חריגה בפעולות שלא נרשמות בחשבון לקוח. דבר זה יכול שיעשה על ידי קביעת מגבלות לסוגי חשבונות מסוימים. התאגיד הבנקאי יבחן באופן מוגבר האם קיים הגיון כלכלי או עסקי בפעולות מורכבות או בפעולות הנבנות באופן בלתי רגיל. פעולות חריגות יכללו, בין השאר, פעולות נעדרות הגיון כלכלי או עסקי, פעולות מורכבות, פעולות בהיקפים ניכרים, ובפרט הפקדות במזומן בסכומים שאינם מתיישבים עם הפעילות הצפויה בחשבון".

33. באשר לשלב הפחתת הסיכון, הרי שכפעולות מקטינות סיכון, ניתן למנות בראש ובראשונה, בקרה, מעקב וניטור מוגברים אחרי לקוח אשר סווג על ידי הבנק כלקוח בסיכון, וזאת, על מנת להפיג חשדות העולים באשר לפעילותו. בהתחשב בסיכונים הכרוכים בלקוח או בפעילותו, מטילות הוראות החוק גם חובה לדווח על כל פעולה חריגה של לקוחות התאגידים הבנקאיים לרשויות המוסמכות על פי כל דין. פעולות נוספות אשר מוסמך התאגיד הבנקאי לנקוט, הן הטלת מגבלות כמותיות על פעולות המבוצעות בחשבון, הפסקת פעילות מסוימת או סגירת החשבון [וראו: ת"א (מחוזי ת"א) 262-04-17 טויגה און ליינ בע"מ נ' בנק מזרחי טפחות בע"מ (פורסם בנבו, 6.12.2018)].

34. סעיף 50 להוראה 411 של המפקח על הבנקים, קובע כי "סירוב סביר" לפתיחת חשבון וניהולו, יינקט משהתקיימו שני תנאים חלופיים, האחד- אי היענות של הלקוח לדרישת הבנק למסירת פרטים; והשני - יסוד סביר לחשש כי הפעילות קשורה להלבנת הון או טרור:

"יראו סיבה לסירוב סביר לפתיחת חשבון וניהולו, לרבות ביצוע פעולות מסוימות בחשבון, וכן למתן שירותים למבצע פעולה שאינו רשום כבעל או כמורשה חתימה בחשבון לעניין חוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981, בהתקיים אחד או יותר מהתנאים הבאים:
(א) אי היענות של הלקוח למסור פרטים הנדרשים למילוי הוראות הצו, הוראה זו וכן מדיניות ונהלי התאגיד הבנקאי שנקבעו על פיהם;
(ב) יסוד סביר לחשש כי פעולה קשורה להלבנת הון או למימון טרור.
אי ביצוע פעולה או אף סיום התקשרות עם הלקוח אינם מיייתרים את חובת התאגיד הבנקאי לבחון את הצורך בדיווח לרשות המוסמכת על פעולה בלתי רגילה...".

35. בעניין איעמאר [רע"א 6582/15 עמותת איעמאר לפיתוח וצמיחה כלכלית נ' בנק הדואר, חברת דואר ישראל בע"מ (פורסם בנבו, 1.11.2015)] נדרש בית המשפט העליון, לראשונה, לשאלה מתי ייחשב סירוב בנק לנהל חשבון כסירוב סביר, וקבע כי נטל ההוכחה לסבירות הסירוב מוטל על הבנק, וכי אין די בחשש ערטילאי להתנהלות בלתי תקינה בחשבון, ואולם נטל ההוכחה הנדרש נמוך ממאזן ההסתברויות ותואם לנטל הנדרש מרשות מנהלית בעת קבלת החלטה המצויה במסגרת שיקול דעתה:

"בית משפט זה טרם עסק במישרין בשאלה מתי יחשב סירוב כסירוב סביר, ואולם השאלה נדונה בספרות ונתעוררה במספר פרשות שנדונו בבתי

המשפט המחוזיים (ביחס לאיסור הנקוב בחוק הבנקאות). ממקורות אלו עולה כי ההלכה שנתגבשה מסתייעת בעקרונות המשפט המנהלי, ומעניקה לבנק מתחם סבירות כדי להפעיל את שיקול דעתו בעניין. **באשר לקשת המקרים האופייניים לקבלת החלטה סבירה בדבר סגירת חשבון, הוזכרו מקרים של התנהגות בלתי הוגנת או רשלנית מצד הלקוח בניהול חשבון, באופן הגורם נזק לבנק או לציבור – בין אם מדובר בפעילות בלתי חוקית הקשורה להלבנת הון, מימון טרור, פעילות ספקולטיבית וכיוצא באלה. מקרים נוספים קשורים להתנהגותו הספציפית של בעל החשבון ויחסו לפקידי הבנק, כגון התנהגות לא הוגנת, שימוש באלימות פיזית או מילולית מצדו כלפי פקידי הבנק, או אפילו איום בנקיטת אלימות פיזית או מילולית (ראו ר' בן אוליאל, דיני בנקאות (חלק כללי) 433 (1996); [ה"פ \(מרכז\) 11043-12-08](#) קפלן שיווק בשר בע"מ נ' בנק אגוד לישראל בע"מ, [פורסם בנבו] פסקה 3 (23.4.2009); [ת"א \(חיפה\) 19332-12-11](#) שלש נ' בנק מזרחי טפחות בע"מ, [פורסם בנבו] פסקה 23 (18.2.2014); [ת"א \(תל אביב-יפו\) 11134-11-12](#), לד אביבים בע"מ נ' בנק הפועלים בע"מ, [פורסם בנבו] פסקאות 4-5 (8.5.2013); [ה"פ \(נצי\) 29308-03-15](#) בוסתן החרמון למסחר בע"מ נ' בנק הפועלים סניף 744, [פורסם בנבו] פסקה 10 (13.4.2014), ועוד). **בכל המקרים האמורים, נטל ההוכחה לסבירות הסירוב מוטל על הבנק. אין די בחשש ערטילאי ואין די בטענה כללית וסתמית, כי קיים חשש להתנהלות בלתי תקינה בחשבון, אלא על הבנק להצביע על מעשים ופעולות קונקרטיות שיש בהם כדי להצביע על קיומו של חשש ממשי. יחד עם זאת, שותף אני לעמדה לפיה הבנק איננו צריך לנהל חקירה ולא לנקוט פעולות אכיפה מחמירות יתר על המידה, וכי אין להטיל עליו להוכיח את הדברים ברמה ההוכחה הנחוצה במשפט האזרחי, קרי מאזן ההסתברויות, אלא ברמה פחותה ממנה (התואמת במידת מה את ההלכה בדבר שימוש הרשות המנהלית בראיות מנהליות לשם קבלת החלטה במסגרת מתחם שיקול דעתה)"** (עניין איעמאר, בפסקה 14 להחלטתו של כב' השופט נ' סולברג).**

36. לצד זאת, בטרם ינקוט בנק בצעד דרסטי ומשמעותי של סגירת חשבון או חסימת חשבון פעיל ללקוח, מוטלת חובה על הבנק לנהוג בהגינות וביושר כלפי לקוחו. וזאת, אף אם מתעורר חשד לפעילות בלתי חוקית של לקוח בחשבון. כך, ראוי כי הבנק יפרט בפני הלקוח את העילות המהוות את הבסיס לחשדו, ייתן ללקוח הזדמנות להפיג את החשדות או לתקן את דרכיו, ורק אם לא תנוח דעתו, יפעל הבנק לסגירת החשבון. ראו, לעניין חובות הזהירות ותום הלב של הבנק כלפי לקוחו: [ע"א 5893/91 טפחות בנק משכנתאות לישראל בע"מ נ' צבאת, פ"ד מח\(2\) 573, 582-581 \(1994\)](#); [דנ"א 1740/91 בנק ברקליס-דיסקונט בע"מ נ' קוסטמן, פ"ד מז\(5\) 31, 64 \(1993\)](#); וכן: פרופ' ריקרדו בן-אוליאל [דיני בנקאות – חלק כללי 434-433](#) (התשנ"ו-1996); וראו והשוו גם: [ת"א \(מחוזי חי'\) 42979-03-17 אליושין נ' חברת דואר ישראל בע"מ - בנק הדואר](#), בפסקה 30 לפסק דינו של כב' השופט ח' שרעבי (פורסם בנבו, 28.11.2017).

37. לאחר מתן הלכת איעמאר, הוסיפו הערכאות המחוזיות להידרש לשאלת סבירות סירוב של בנקים לנהל חשבונות של לקוחות במקרים שבהם הלקוחות העלימו עובדות מהותיות מהבנק ביחס לפעולות שבוצעו בחשבון או נמנעו מהצגת מסמכים ואסמכתאות רלוונטיים להנחת דעתו של הבנק. כך, למשל: [בת"א \(מחוזי ת"א\) 29979-08-14 רינסנס בית ספר בע"מ נ' בנק מסד בע"מ](#) (פורסם בנבו, 2.8.2017) קבע בית המשפט המחוזי (כב' השופטת ר' לבהר שרון) כי רשימת הדרכים להוכחת סבירות הסירוב אינה בגדר רשימה סגורה וממצה, וכי גם "העלמת עובדות מהותיות מהבנק ביחס לפעולות שבוצעו בחשבון, ... עשויות להוביל למסקנה שהלקוח לא פעל בדרך מקובלת ובתום לב בקיום התחייבויותיו כלפי הבנק. הלקוח עשוי להיתפס כמי שהפר

את חובת האמון שלו כלפי הבנק, דבר העשוי להוות סיבה סבירה לסגירת החשבון" (שם, בפסקה 28). וראו, גם: [ה"פ \(מחוזי ת"א\) 16950-05-17](#) טויגה און ליין בע"מ נ' בנק הבינלאומי הראשון בע"מ (פורסם בנבו, 7.3.2018).

הביטקוין – סיכונים וחקיקה:

38. חשבון הבנק מושא ההליך שלפניי שייך לעוסק במטבעות וירטואליים מסוג ריפל ו/או ביטקוין. בתמצית, הביטקוין (Bitcoin) שהושק בשנת 2009, הוא סוג של נכס דיגיטאלי בעל ערך, הנכלל בקבוצה המכונה "מטבעות וירטואליים" ומשמש, בהסכמת קהילת המשתמשים בו, כאמצעי תשלום עבור סחורות או שירותים, להמרה למטבעות אחרים ואף לצורך השקעה. יחידה דיגיטלית זו היא יוזמה פרטית המונפקת על ידי מערכת מחשבים מבוזרת שאינה נמצאת בשליטת גורם מרכזי או רשמי, מבוססת על טכנולוגיית ה"בלוקצ'יין", ומאובטחת באמצעות הצפנה (קריפטוגרפיה). רק מי שברשותו "מפתח" יכול לפתוח את המספר המשמש כ"מנעול" המוצמד לכל תנועה, וליטול לעצמו את הביטקוין שקיבל. כל זאת, בשונה ממטבע "רגיל", שלגביו נקבע כי הוא אמצעי תשלום שלא ניתן לסרב לקבלו על פי דין (הילך חוקי). העברת ביטקוין בין משתמשים נעשית במישרין מבלי שנדרש גורם מתווך, כדוגמת מוסד פיננסי, שיבצע את העסקה [ע"א 6389/17 ביטס אופ גולד בע"מ נ' בנק לאומי לישראל בע"מ, בפסקה 2 להחלטתה של כב' השופטת ע' ברון (פורסם בנבו, 25.2.2018) (להלן: "ע"א 6389/17"); וכן: [ע"מ \(מחוזי מרכז-לוד\) 11503-05-16 קופל נ' פקיד שומה רחובות](#), בפסקאות 2 ו-21 לפסק דינו של כב' השופט ש' בורנשטיין (פורסם בנבו, 19.5.2019) (להלן: "עניין קופל")].

כב' השופטת ל' ביבי בת"א (מחוזי ת"א) [14643-04-18](#) ישראלמינרס בע"מ נ' בנק אגוד הרצליה סניף איזור התעשייה 13079, בפסקאות 1-18 לפסק הדין (פורסם בנבו, 17.3.2019) (להלן: "עניין ישראלמינרס") סקרה וביארה מספר מושגי יסוד בתחום המטבעות הווירטואליים בכלל, והביטקוין בפרט, אשר לא אחזור עליהם בפסק דיני.

השופטת ביבי הסבירה בעניין ישראלמינרס כי אומנם, מטבעות וירטואליים יכולים לשמש למטרות חיוביות, כגון: הצלת רכוש של אזרחים במדינות צוררות ושל מדינות אשר לכלתן נתונה בקשיים, כתחליף למטבע לא יציב, מתוך אידיאולוגיה המבקשת לבטל את השפעותיהם של ממשלות ובנקים על ערך הכסף. מנגד, קיימת אפשרות של ניצול יתרונותיהם של המטבעות הווירטואליים על ידי גורמים פליליים (העברת כספי עבריינות או כספים לשם שימוש טרוריסטי ממדינה למדינה), וקיימים גם סיכונים כלכליים לא מבוטלים גם למשתמשים לגיטימיים (תנודתיות בשווי המטבעות, סיכוני סייבר, פיצול במטבע ובעיה בהכנסת כספים למערכת הפיננסית) (שם, בפסקאות 18-22 לפסק דינה של כב' השופטת ל' ביבי).

39. בישראל אין הוראת חוק השוללת שימוש במטבעות וירטואליים. יחד עם זאת, אין הגדרה במסגרתה נכללים מטבעות וירטואליים כמטבע. [בחוק מטבע השקל החדש](#), התשמ"ה-1985 נקבע כי המטבע של ישראל יהיה שקל חדש. [בחוק בנק ישראל, התש"ע-2010](#), מוגדר "מטבע" – "כאמור בסעיף 1 לחוק מטבע השקל החדש, התשמ"ה-1985"; ו"מטבע חוץ" – "כשטרי כסף או מעות שהם הילך חוקי במדינת חוץ ואינם הילך חוקי בישראל". ברור כי הביטקוין אינו מטבע

ישראלי. העובדה כי הביטקוין אינו הילך חוקי בישראל, אין פירושה כי הביטקוין נחשב כאמצעי תשלום בלתי חוקי.

40. בהתאם למדיניות רשויות המס (כפי שבאה לידי ביטוי בהחלטת מיסוי 0209/18 "מיסוי שוק ההון - אופן רישום תקבולים המתקבלים באסימונים מבוזרים"), ההתייחסות למטבעות וירטואליים היא כאל נכס פיננסי. לפיכך, רשויות המס מחייבות בדיווח ותשלום מס בגין פעילות במטבעות פיננסיים. [וראו: עניין **קופל** שם אימץ בית המשפט המחוזי (כב' השופט ש' בורנשטיין) את פרשנות פקיד השומה, ופסק כי הביטקוין אינו מטבע, אלא נכס שחייב במס].

41. התייחסות מפורשת נוספת למטבעות וירטואליים, מצויה במסגרת [חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים \(שירותים פיננסיים מוסדרים\), התשע"ו-2016](#). במסגרת [סעיף 11א\(7\)](#) לחוק זה, נכללה התייחסות למטבע וירטואלי כאחד מהנכסים הפיננסיים אשר בנוגע אליהם חלות הוראות החוק (בדומה למזומן, המחאות מסוגים שונים וכיו"ב).

42. למיטב בדיקתי, המפקח על הבנקים והרשות לאיסור הלבנת הון ומניעת הטרור, לא פרסמו עמדה קטגורית האוסרת שימוש במטבעות וירטואליים או המונעת מתן שירות לעוסק בכך. יחד עם זאת, ביום 19.2.14 פורסמה הודעה משותפת של אגף שוק ההון, בנק ישראל, רשות ניירות ערך, רשות המיסים והרשות לאיסור הלבנת הון שכותרתה "הודעה לציבור בדבר סיכונים אפשריים הטמונים במטבעות וירטואליים מבוזרים (דוגמת ביטקוין)". ביום 14.3.18 פרסמה גם הרשות לניירות ערך אזהרה לציבור המשקיעים מפני השקעות בתחום המטבעות דיגיטליים. בחודש 11/2018 פרסם בנק ישראל דו"ח מסכם שכותרתו "הצוות ללימוד ובחינה של מטבעות דיגיטליים בהנפקת בנקים מרכזיים". דו"ח מחודש 03/2019 של הוועדה לבחינת האסדרה של הנפקת מטבעות קריפטוגרפים מבוזרים, מתייחס למטבעות מדינה דיגיטליים, ומציע לשקול תיקון חוק הייעוץ בניירות ערך באופן שבו מתן שירות לפי חוק ביחס לנכס קריפטו מכל סוג (בין שהוא נייר ערך ובין שלא – כמו אמצעי תשלום מובהק כגון ביטקוין), יהיה תחת תחולת החוק ויהא טעון רישיון.

43. חובת תאגיד בנקאי לספק שירות לחברה הממירה מטבעות וירטואליים, נדונה לראשונה בבית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו [ה"פ (מחוזי ת"א) 1992-06-15 **ביטס אופ גולד בע"מ נ' בנק לאומי לישראל בע"מ** (פורסם בנבו, 6.6.2017)].

הרגולטורים הביעו את דעתם בהתייחס לשאלה אם סירוב בנק למתן שירות לאותה חברה, מהווה סירוב סביר כהגדרתו [בסעיף 2א\) לחוק הבנקאות \(שירות ללקוח\)](#). בנייר עמדה מיום 8.2.16, חיווה המפקח על הבנקים דעתו לפיה, הוא רואה בביצוע העברות אגב מסחר במטבע דיגיטלי כפעילות בסיכון גבוה לתאגידי הבנקאיים וללקוחותיהם. הודגש כי עצם הגדרת הפעילות האמורה כפעילות בסיכון גבוה, אינה מובילה בהכרח לאי ביצוע הפעילות לחלוטין. הסיכון הגבוה מצריך לנהל את הסיכון כראוי, אך איננו אוסר על הפעולה. רק כצעד קיצוני ואחרון – מקום שבו הלקוח מסרב לשתף פעולה עם התאגיד – ניתן לסגור את חשבוננו של הלקוח.

בית המשפט המחוזי (כב' השופט י' אטדגי) קבע כי הבנק רשאי היה באותו מקרה, למנוע מהחברה לבצע כל פעילות הקשורה למסחר בביטקוין בחשבון. זאת, בעיקר בהסתמך על

ההודעה לציבור ועמדת המפקח. לשיטת בית המשפט המחוזי, משעמדת הרגולטורים, לרבות המפקח, בנוגע למסחר במטבעות וירטואליים אינה חד-משמעית, כל חלופה שבה היה נוקט הבנק הייתה עלולה להציבו כמי שהפר את חובותיו – מחד גיסא, אם הבנק יתיר ביצוע פעולות בחשבון הקשורות למסחר בביטקוין, הוא עלול להימצא כמי שמפר את חובותיו לפי [חוק איסור הלבנת הון](#); מאידך גיסא, אם הבנק יאסור ביצוע פעולות אלה, כפי שאירע בענייננו, הוא עלול להימצא בסיכון להפר את חובותו שלא לסרב סירוב בלתי סביר לספק שירותי בנקאות, כמצוות [סעיף 2\(א\)](#) לחוק הבנקאות. במצב דברים כזה, סבר בית המשפט המחוזי כי כל החלטה של הבנק, לכאן או לכאן, מצויה בגדר מתחם הסבירות.

עוד הדגיש בית המשפט המחוזי כי אין הכוונה שהחלטת הבנק לאסור על ביצוע פעילות מסחר בביטקוין היא "נכונה יותר". אולם, במצב שבו גורמי הרגולציה הממשלתיים מתריעים מפני הסכנות הטמונות בפעילות מסחרית מעין זו, אך מתקשים להגיע לכלל הכרעה בנושא; ומשהבנק עצמו הודה כי אין לו הכלים לנהל את הסיכונים הכרוכים בפעילות החברה, אזי החלטת הבנק היא סבירה. טרם שחתם את פסק דינו, ציין בית המשפט המחוזי כי אין במסקנה שאליה הגיע כדי להטיל דופי בהתנהלות החברה, ואף הוסיף כי דומה "שהיא פעלה בשקיפות מלאה ולא הפרה כל הוראת חוק". על יסוד כל האמור, קבע בית המשפט המחוזי כי יש לדחות את התובענה, תוך שהבהיר כי תוצאה זו איננה נובעת ממעשיה או ממחדליה של החברה, אלא שזו התוצאה המתחייבת מן העמדה שהציגו הרגולטורים ומן העובדה שלבנק, לטענתו, אין כלים לנהל את הסיכונים הטמונים בפעילות החברה (שם, בפסקאות 38-40 לפסק דינו של כב' השופט י' אטדגי).

44. על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו, הגישה החברה ערעור לבית המשפט העליון (ע"א 6389/17 לעיל). כב' השופטת ע' ברון קבעה בהחלטתה מיום 25.02.2018 בבקשה לצו מניעה זמני אשר הוגשה במסגרת הערעור, כי בנסיבות שבהן בנק ישראל והמפקח על הבנקים לא הכריעו בסוגיית חוקיות פעילות כאמור, ולא התוו לבנק את האופן שבו עליו לנהל הסיכון הכרוך בפעילויות אלו, ובהעדר יכולת או ידע של הבנק לנהל את הסיכון הכרוך במסחר בביטקוין, הרי שהחלטתו של הבנק לכאן או לכאן תהיה מצויה במתחם הסבירות.

כב' השופטת ברון קבעה באשר לסיכויי הערעור, כי הגם שפסק דינו של בית המשפט המחוזי נסמך על ממצאים עובדתיים שבהם לא תיטה ערכאת הערעור להתערב, הרי ש-:

"טענות החברה מתמקדות בעיקרן בשאלה העקרונית שעניינה סבירות החלטת הבנק לסרב לאפשר פעולות מסחר במטבעות וירטואליים בחשבון בנק – סוגיה שטרם לובנה וממילא לא הוכרעה בפסיקת בית המשפט העליון ... ויוער, כי על פניה סוגיה זו משלבת בקרבה הן הכרעה באשר לאופי הסיכון שנשקף ממסחר במטבעות וירטואליים, ובפרט לנוכח מאפייני פעילות החברה והצעדים שננקטים על ידה להקטנת הסיכון; והן שאלות משפטיות בדבר האיזון הראוי בין היקף חובת הבנק לספק שירותי בנקאות, אל מול אחריותו למנוע פעילות אסורה בדמות הלבנת הון או מימון טרור (ראו והשוו: [רע"א 6582/15](#) עמותת אימאר לפיתוח וצמיחה כלכלית נ' בנק הדואר, חברת דואר ישראל בע"מ, (פורסם בנבו) פסקאות 13-14 (1.11.2015); להלן: פרשת עמותת אימאר). משאלה פני הדברים, אין לומר שסיכוי הערעור מבוטלים" (ע"א 6389/17, [פורסם בנבו] בפסקה 12 להחלטתה של כב' השופטת ע' ברון).

כב' השופטת ל' ביבי בעניין **ישראלמינרס** הטעימה כי מתוך קביעתה זו של כב' השופטת ברון באשר לסיכויי התביעה, ניתן ללמוד כי :

"בית המשפט נדרש לכאורה, בעת בחינת שיקול הדעת של התאגיד הבנקאי, להיכנס בנעליו ולבחון את האיזון הראוי בין החובה לספק שירות אל מול אחריותו למניעת פעילות אסורה ובהקשר זה, נובע לכאורה כי לא די בכך שקיימות (בהתאם למתחם הסבירות) מספר חלופות סבירות מהן הינו בוחר אחת, כפי שנקבע על ידי בית המשפט המחוזי. בהתאמה הרי שלכאורה ניתן לראות בהחלטה זו משום תימוכין לשינוי באופן בו תועבר החלטת התאגיד הבנקאי תחת שבט ביקורתו של בית המשפט" (שם), בפסקה 69 לפסק דינה של כב' השופטת ל' ביבי).

45. **בע"א 6389/17** [פורסם בנבו] הגיעו הצדדים להסכמה שקיבלה תוקף של פסק דין ביום 3.6.2019 לפיה :

"לצרכי פשרה במסגרת תיק ספציפי זה, מבלי שהדבר יהווה תקדים משפטי או הסכמה כלשהי מצד הבנק לניהול חשבונות מסחר למטבעות וירטואליים במקרים נוספים, מוסכם כי המערערת תוכל להמשיך לנהל את חשבונה בבנק לאומי לצרכי פעילות מסחר למטבעות וירטואליים, וזאת מבלי לפגוע בזכותו של הבנק לבחון באופן פרטני כל פעולה שמתבצעת בחשבון ולבצע בעצמו צעדים הדרושים לפי שיקול דעתו לצורך מזעור הסיכונים שלשיטתו נשקפים מפעילותה המסחרית של החברה. בנוסף, מתחייבת המערערת לשתף פעולה עם הבנק.

ככל שיינתנו הנחיות או הוראות רגולטוריות מחייבות, הצדדים יפעלו על פיהן. מוסכם כי המערערת תוכל להמשיך בפעילותה כאמור ביחס למטבעות וירטואליים בכפוף לכל הוראה רגולטורית שתיתן בעתיד, ככל שתינתן.

הסכמה זו תבוא חלף פסק דינו של בית המשפט המחוזי".

46. בעניין **ישראלמינרס** קבע בית המשפט המחוזי כי לא ניתן לראות במדיניות הבנק שם בעניין לקוחות העוסקים במטבעות וירטואליים, כ"מאושרת" על ידי המפקח על הבנקים, ולכן הבנק אינו יכול להסתמך על **סעיף 2(ד)** לחוק הבנקאות כמבסס את טענתו כי סירובו היה סביר. נקבע כי מדיניותו הגורפת של הבנק, האוסרת לחלוטין פתיחת חשבון ללקוח העוסק במטבעות וירטואליים, מדיניות שאינה מאבחנת בין סוגי פעילויות שונים, היקפי פעילות שונים וסוגי לקוחות שונים, אינה סבירה. כל פעילות במטבעות וירטואליים שונה מרעותה, ובהתאמה, כל אחת מחייבת התייחסות שונה של הבנק (שם, בפסקאות 71-72 לפסק דינה של כב' השופטת ל' ביבי). עוד נקבע בעניין **ישראלמינרס** כי באותו מקרה, יש לקבל את טענת הבנק ולפיה, בהינתן שנתב הכסף יש בו כדי להקים סיכונים, באשר במכירה בזירת מסחר לגורם עלום אשר לא הוכח דבר היכרות עמו, אמנם קיים סיכון הלבנת הון. לפיכך, סירובו של הבנק למתן שירות הנוגע לקבלת הכספים שהופקדו בחשבון הוא סירוב סביר. יחד עם זאת, עצם פעילותה של התובעת שם, אין בו כדי להקים סיכונים הלבנת הון או טרור, ולכן החלטת הבנק לסגירת החשבון, להבדיל מהסירוב לקבל את הכספים שמקורם בפעילות, אינה סבירה ולפיכך – בטלה (שם, בפסקה 75 לפסק דינה של כב' השופטת ל' ביבי).

ומן הכלל אל הפרט :

47. השאלה אם סירוב הבנק לאפשר פעילות פיננסית בחשבון, תוך הותרת המשך הפעילות המקורית שלשמה נפתח החשבון, הינו סירוב סביר, צריכה להיבחן בשתי נקודות זמן: **הראשונה**, בעת שהבנק חסם את החשבון לפעילות פיננסית ביום 26.4.18; **והשנייה**, ביום 29.1.19 עת סירב הבנק פעם נוספת לאפשר לתובע לפתוח חשבון לפעילות פיננסית, לאחר שנערך הליך "הכר את הלקוח" מחודש, בעקבות הערות והמלצות בית המשפט, החלטה שבעקבותיה אף הגיש התובע כתב תביעה מתוקן, שבו העלה לראשונה גם טענת אפליה.

48. אולם, מאחר שהצדדים הרחיבו את חזית המחלוקת, והתייחסו בראיות ובסיכומים, גם לארועים שהתרחשו לאחר הגשת כתב התביעה המתוקן ומכתב הבנק מיום 29.1.19, ובכלל זה לטענה שהתובע לא הציג אישור רשויות המס בדבר היותו מוסד כספי, עד עצם היום הזה, או לדרישות של רשות שוק ההון מן התובע כתנאי לקבלת רישיון, כמו גם לטענת האפליה בין התובע לחברת ביטוסי, ללא מחאה מצד התובע, אבחן את סירוב הבנק לאפשר לתובע לפתוח חשבון למטרת מתן שירות בנכס פיננסי, גם למועד הגשת סיכומי הצדדים ומתן פסק הדין.

החלטת הבנק לחסום את החשבון לפעילות פיננסית בחודש אפריל 2018:

49. מן הראיות שהונחו לפניי עולה כי הבנק חסם, בחודש אפריל 2018 את חשבוננו של התובע לפעילות פיננסית, מבלי שקדמה לכך התראה בכתב. כפי שהעיד פקיד הבנק, אלעד, בדיון שהתקיים ביום 23.5.18:

"(ש): מתי אמרת לתובע שאם הוא לא יפסיק את הפעילות אתה תחסום לו את הפעילות בתחום הביטקוויין.
 (ת): זה היה במהלך חודש מרץ 2018.
 (ש): מתי זה היה ואיפה התייעוד של זה.
 (ת): היתה שיחה טלפונית ביני לבין המבקש.
 (ש): אמרת למבקש מתי אתה תסגור לו את החשבון.
 (ת): אמרתי למבקש שהוא חייב להפסיק את הפעילות בתחום המסחר הווירטואלי. המבקש אמר שהוא רוצה את זה בכתב. אמרנו שנדאג להוציא לו מכתב.
 (ש): ולא עשיתם מה שהבטחתם לעשות.
 (ת): לא" (פרו', עמ' 6, ש' 2-10).

50. אין לי צורך להכריע בשאלה אם קדמה לחסימת החשבון הודעה בעל-פה של אלעד על כוונת הבנק לחסום את החשבון לפעילות פיננסית. אני יוצאת מנקודת מוצא, לפיה התנהלות סבירה מצד הבנק מצריכה משלוח התראה בכתב בדבר הכוונה לחסום את החשבון ומתן אפשרות לתובע לתקן את דרכיו. אולם, במקרה שלפנינו, אין בפגם שאכן נפל בהתנהלות הבנק כדי לבסס את המסקנה שסירוב הבנק לאפשר פעילות פיננסית של התובע בחשבון, היה בלתי סביר, שכן גם אילו היה הבנק שולח התראה בכתב, הרי שלא היה בכך לרפא את הפגמים שנפלו בהתנהלות התובע, ולהביא לתוצאה אחרת.

51. ראשית, גם אם אלעד לא הודיע לתובע טלפונית על הכוונה לחסום את החשבון לפעילות פיננסית, הרי שהתובע ידע על חוסר שביעות הרצון של הבנק מכך שהסתיר את כוונתו לעסוק בפעילות פיננסית בתחום המטבעות הדיגיטאליים בחשבון.

52. התובע הציג מצג שווא והסתיר מהבנק את הפעילות האמיתית שבכוונתו לבצע בחשבון, והתרשמותי היא כי עשה כן, בכוונת מכוון, על רקע סירובים של בנקים אחרים לאפשר לו ביצוע פעילות דומה בחשבון. במסגרת טופס "הכר את הלקוח" אמנם ציין התובע כי הוא עוסק במסחר אינטרנטי וירטואלי של שירותים דיגיטליים/מוצרים פיזיים הנשלחים אל בית הלקוח ו/או לכתובת Ebay הפרטית במחשב, שעונים, מוצרים לבית, שירותים דיגיטליים "שהוא לא מוצר פיסי אלא וירטואלי".

53. הצהרת התובע אינה מתייחסת לנכס פיננסי מתחום ביטקוין או ריפל, ולא ניתן להבין ממנה כי בכוונת התובע לעסוק במסחר במטבעות דיגיטליים. הפלטפורמה שבמסגרתה מוכר התובע מטבעות דיגיטאליים אינה איביי, אלא עונה לשם LOCLBITCOINS, וזאת בניגוד לנטען בטופס "הכר את הלקוח".

54. רק במכתבו מיום 31.5.18 אשר נשלח בעקבות הדיון שהתקיים ביום 23.5.18, טרח התובע להבהיר כי "אני מנהל את העסק בפלטפורמה ידועה מאוד שהיא ה'איביי' של הביטקוין". התנהלות זו מעידה על חוסר תום לב והעדר שקיפות בהתנהלותו של התובע בעת פתיחת החשבון.

55. לא הוכחה טענת התובע שהבנק ידע כבר בעת פתיחת החשבון על הסחר של התובע במטבעות דיגיטאליים משום שהציג בפניו מסמכי עו"ש מבנק הפועלים, מהם עלה כי עסק בסחר במטבעות דיגיטאליים, מדוע נקט התובע בלשון כה מעורפלת, בהצהרתו בכתב יד, אם לדבריו הכל היה גלוי ומונח על השולחן?!

56. מכל מקום, גם אם הבנק יכול היה לדעת, אלו היה בודק כדבעי את דפי החשבון, כי התובע סוחר בביטקוין, אין בכך כדי להקהות את חומרת התנהלותו של התובע, אשר ניסה להסתיר מעיני הבנק, בעת פתיחת החשבון את הפעילות האמיתית שהוא מבקש לבצע בחשבון. טענות התובע כי הבנק יכול היה לגלות את פעילותו האמיתית אינן מסייעות בעדו מקום בו הסתיר במכוון, בטופס הכר את הלקוח את פעילותו בתחום המסחר במטבעות וירטואליים.

57. התובע לא פעל בשקיפות מול הבנק בעת פתיחת החשבון, והסתיר מהבנק את פעילותו האמיתית בתחום המסחר במטבעות דיגיטליים. הסתרה זו פגעה באופן חמור באמון הבנק בתובע, וזאת בפרט לאור החובה המוגברת המוטלת על הבנק בכל הקשור במסחר מסוג זה, הכרוך בחשיפה להלבנת הון.

58. במהלך הדיון שהתקיים ביום 23.5.18, ניסה התובע לתרץ את העובדה שנמנע מלציין בפני הבנק כי הוא עוסק בסחר במטבעות דיגיטליים, בטענה ש: "אני לא ידעתי שאני מתכוון לעסוק בכך" (פרו', עמ' 2, ש' 29-30). אולם, בדיון שהתקיים ביום 27.2.20, חזר בו התובע מגרסתו זו, וטען כי ידע שבכוונתו לסחור במטבעות דיגיטליים וגם הצהיר על כך (פרו', עמ' 21, ש' 26-27). השוני בגרסאות מחזק את טענת הבנק כי התובע אכן ניסה להסתיר מפניו את המטרה האמיתית של הפעילות בחשבון, תוך הפרת חובותיו כלפי הבנק.

59. התובע נתלה בכך שאלעד ביקש לקבל פרטים באשר להיקף הפעילות בביטקוין שנעשית בחשבון כך שלטענתו, סירוב הבנק נעוץ בהיקף הפעילות בחשבון, ולא בעצם הפעילות בביטקוין:

- "(ת): רצינו בתחילה להבין את היקף הפעילות שיש למבקש. אחר כך באחת השיחות טלפון שאלתי את המבקש למה הוא לא אמר במפורש שהוא מתכוון לסחור בביטקוין. שאלתי אותו אם החשבון שלו בבנק הפועלים נחסם מסיבה זו; אחר כך גם שאלתי אותו מה הסיבה שהחשבון אינטרנט בבנק הפועלים נחסם והמבקש השיב לי שזה חשש להלבנת הון.
- (ש): כשאתם ידעתם לראשונה שהמבקש סוחר בביטקוין אתם ביקשתם בשלב ראשון להבין את היקף הפעילות, נכון.
- (ת): נכון.
- (ש): רק כאשר אתם הבנתם שהפעילות בביטקוין היא יותר מ- 50% מפעילות החשבון אתם הבעתם התנגדות להמשך הפעילות בחשבון, זה גם מדויק, נכון.
- (ת): נכון.
- (ש): זאת אומרת שהתרעומת שלכם היא לא על עצם העובדה שהוא סוחר בביטקוין אלא שהוא סוחר בביטקוין יותר מדי.
- (ת): לא נכון. אני צריך לפעמים אישורים והסברים מגורמים מעליי. גורם מעליי רצה להבין את היקף הפעילות.
- (ש): אתה לא יכול לטעון שרימו אותך, לא סיפרו לך, וכשההסבר האמיתי להחלטה לסגור את החשבון היא בגלל היקף הפעילות ולא בגלל הפעילות עצמה בביטקוין.
- (ת): אם היינו יודעים מראש את עצם הפעילות וניתן לראות בדף החשבון שלו שיש כניסות של כספים מעל סך של 520,000 ₪ וזה תמוה משל עצמו" (פרוי', עמ' 6, ש' 32-32; עמ' 7, ש' 16-1).

60. אולם, גם אם סירוב הבנק נעוץ בהיקף הפעילות, הרי שאין בכך לשנות מחוסר האמון שנוצר על רקע הסתרת הפעילות; מה גם שמדובר בפעילות בהיקף נכבד מאוד, שנעשית כאשר התובע מוגדר מול רשויות המס כ- "עוסק פטור" ובניגוד להצהרות התובע ביחס למחזור הפעילות. התובע גלגל בחשבונו סכומים גבוהים, העולים לאין ערוך על הסכום המותר לעוסק פטור, מבלי שאחזו באישור רשויות המס לניהול עסק בהיקפים מסוג זה (ואין זה משנה מה המאמצים שנעשו על ידי התובע להסדרת העניין מול רשויות המס, במערכת יחסיו מול הבנק).

61. כפי שציין ב"כ הבנק בסיכומיו, רק בחודשים מרץ ואפריל 2018, ביצע התובע עסקאות בסכום של כמיליון ₪, בעודו מסווג מול רשויות המס כעוסק פטור (פרוי' מיום 27.2.20, עמ' 27, ש' 22-36; עמ' 28, ש' 1-29).

62. נכון הוא שבמכתבו של הבנק מיום 3.5.18 שנשלח בדיעבד, רק לאחר חסימת החשבון לפעילות פיננסית, לא ציין הבנק ב- "רחל בתך הקטנה", כי החלטתו מבוססת על כך שהחייב מנהל פעילות החורגת מהפעילות המותרת לעוסק פטור. אולם, בסעיף 3 למכתב הבנק מיום 3.5.18 ציין הבנק כי "סמוך לאחר פתיחת החשבון החלה פעילות חריגה של העברת כספים מחו"ל לחשבון, בסכומים גדולים, אשר לא תאמו את הצהרותיך בעת פתיחת החשבון". גם בסעיפים 4, 10 ו- 12 למכתב הני"ל נזכרת הפעילות החריגה בחשבון (ההדגשות אינן במקור, ע"א).

63. לפיכך, סירוב הבנק לאפשר את הפעילות הפיננסית שנעשתה בחשבון, על רקע היקפה של הפעילות והסיכונים הגבוהים הנשקפים ממנה בהיבט של הלבנת הון וציות לחוקי המס, ובניגוד להצהרות התובע באשר להיקף הפעילות שהוא מבקש לבצע בחשבון, הוא בהחלט סביר, ואין להתערב בו, וזאת גם אם לא השתית הבנק את סירובו על העובדה שהתובע מוגדר מול רשויות המס כעוסק פטור.

64. התובע, כזכור, תולה יהבו באי משלוח מכתב התראה בכתב על ידי הבנק, עובר לחסימת החשבון. אולם, גם אילו היה נשלח מכתב התראה, עובר לחסימת החשבון, הרי שלא היה בכך לשנות או לרפא את מחדלו של התובע שפתח את החשבון בחטא, תוך הצהרה כוזבת אודות מטרת הפעילות של החשבון, ומקום שבו חודשים ארוכים לאחר חסימת החשבון לפעילות פיננסית, לא הסדיר התובע את מעמדו מול רשויות המס כמוסד כספי.

65. אכן, ראוי היה שהבנק לא יחסום את פעילות התובע, מבלי להקדים לכך מכתב התראה בכתב, ועניין זה יילקח בחשבון בעת פסיקת הוצאות המשפט בהליך זה. אולם, בנסיבות המיוחדות של התיק שלפנינו, לא היה במכתב כאמור, גם אילו היה נשלח, כדי לשנות מן המסקנה כי סירוב הבנק לאפשר הפעילות בחשבון, בניגוד למטרת הפעילות כפי שהוצהרה בעת פתיחתו, ובהיקפים כפי שנעשו, אשר הגדילו באופן ממשי את הסיכון והחשיפה של הבנק להפרת חובותיו הרגולטוריות בתחום הלבנת הון, הוא סירוב סביר שאין להתערב בו.

החלטת הבנק שלא לאפשר לתובע לפתוח חשבון למטרת מתן שירות בנכס פיננסי מיום 29.1.2019:

66. מכאן, באים אנו לבחון את החלטת הבנק שלא לאפשר לתובע לפתוח חשבון למטרת סחר במטבעות דיגיטליים, לאחר שכבר נערך לתובע נוהל "הכר את הלקוח" מחודש, בעקבות הדיון שהתקיים לפניי ביום 23.5.18.

67. על החלטת הבנק לדחות את בקשת התובע לפתיחת חשבון לנותן שירות בנכס פיננסי, דווח לתובע במכתב ב"כ הבנק מיום 29.1.19. החלטה זו התקבלה, כאמור, לאחר שהתובע התייצב בבנק לשם קיום נוהל "הכר את הלקוח" מחודש, ולאחר פגישה שהתקיימה ביום 31.7.18 עם נציגי הבנק. הבנק עמד על סירובו לאפשר פתיחת חשבון למטרת מתן שירותים בנכס פיננסי משלושה טעמים:

הראשון, משום שהתובע אינו אוהז ברישיון או באישור המשך עיסוק כנדרש על פי **חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים)**, **התשע"ו-2016** (להלן: "**החוק**");

השני, משום שמבדיקת דפי החשבון עולה כי התובע מקבל מלקוחות ספציפיים מספר העברות בסכומים שונים באותו היום, שנראות על פניו ללא הגיון כלכלי, באופן המעלה חשש ממשי באשר לאופי הפעילות בחשבון הקשור באיסור הלבנת הון, וכאשר יכולת המעקב של הבנק אחר פעילותו הפיננסית נמוכות ו/או בלתי אפשריות בנסיבות אלו.

השלישי, משום שהתובע סירב למסור מידע, ואף הסתיר מידע באופן מכוון עת השמיט לטענת הבנק, "באורח פלא", 17 עמודים מהמסמכים של בנק הדואר שנתבקש להציג בפני הבנק. במכתבו ציין הבנק בפני התובע כי "אין זו הפעם הראשונה בה הינך פועל בתחבולות ומנסה להערים על הבנק אשר רואה בחומרה את התנהלותך המהווה פגיעה קשה (נוספת) באמון הבנק וכי נוכח הפגיעה (הנוספת) באמון הבנק רשאי הבנק לסרב סירוב סביר לנהל את חשבונך".

68. הוראות החוק לעניין מתן שירות בנכס פיננסי נכנסו לתוקף 1.10.18. התובע אוהז באישור הגשת בקשה לקבלת רישיון, שמשמעותו שהוא רשאי להמשיך ולעסוק במתן שירות בנכס פיננסי

כהגדרתו בחוק כפי שעסק עד ליום 1.6.18 (להלן: "אישור המשך עיסוק"), החל מיום 28.8.19, ומכאן שיש ממש בטענת הבנק כי בעת סירובו לאפשר לתובע לנהל חשבון למתן שירות בנכס פיננסי, ביום 29.1.19, לא אחז התובע באישור המשך עיסוק. לפיכך, צדק הבנק עת המשיך להחזיק בסירובו לבקשת התובע לאפשר פתיחת חשבון לנותן שירותים בנכס פיננסי בהחלטה שעליה הודע לתובע ביום 29.1.19.

69. עוד יש לציין בהקשר זה, כי בניגוד לתובע, חברת ביטוסי, אשר התובע טוען לאפליה ביחס אליה מצד הבנק, אחזה באישור המשך עיסוק כבר מיום 28.8.18. מכאן, שלא ניתן לומר כי הבנק הפלה בין התובע לחברת ביטוסי בעת שסירב ביום 29.1.19 לאפשר לתובע פתיחת חשבון לנותן שירותים בנכס פיננסי.

70. די בכך כדי להגיע למסקנה כי סירוב הבנק לאפשר לתובע ביום 29.1.2019 לפתוח חשבון לנותן שירות בנכס פיננסי, היה סירוב סביר, נכון לאותו מועד, וזאת מבלי שיש צורך לברר גם את טענת הבנק לעניין המשך התנהלות תחבולתית והסתרת מידע מצד התובע גם בעת עריכת הליך "הכר את הלקוח" המחודש שבוצע מולו לאחר הגשת התביעה המקורית.

המשך סירוב הבנק לפתוח לתובע חשבון למטרת שירות בנכס פיננסי לאחר קבלת אישור המשך העיסוק:

71. כאמור בפתח הדיון, הואיל ובמסגרת הבאת הראיות והסיכומים, התייחסו התובע והבנק לאירועים שהתרחשו לאחר משלוח מכתבו של הבנק מיום 29.1.19 והגשת כתב התביעה המתוקן, ובכלל זה, התייחסו לקבלת אישור המשך עיסוק מטעם רשות שוק ההון על ידי התובע, לאי הצגת אישור בדבר היות התובע מוסד כספי, על ידי רשויות המס, ולמסמכים שנדרשו על ידי רשות שוק ההון, לצורך מתן רישיון לתובע, אני רואה בכך הסכמה לפריצת חזית המחלוקת בין הצדדים באופן שאמשיך ואבחן אם גם נכון למועד מתן פסק הדין, עת כבר אחז התובע באישור המשך עיסוק, זכאי הבנק להתמיד בסירובו לפתוח לתובע חשבון למתן שירות פיננסי או שמא בשלב זה, התמדת הבנק בסירובו הפכה להיות בלתי סבירה.

72. כאמור, אין חולק כי כיום כבר אחז התובע באישור המשך עיסוק, ולכן הנימוק שעמד ביסוד סירובו של הבנק מיום 29.1.19 לאפשר לתובע פתיחת חשבון לניהול פעילות פיננסית, כבר אינו עומד לבנק.

73. התובע הציג בת/2 אישור מאת רשויות המס כי הוא סווג, על פי הצהרתו, כמוסד כספי, ואולם מת/2 עול ה כי טרם הושלם הרישום כמוסד כספי. אך, לטעמי, עניין זה אינו אמור להוות מכשול הואיל וניתן להתנות את שינוי סיווג החשבון למתן שירות בנכס פיננסי בהצגת אישור בדבר השלמת הרישום כמוסד כספי.

74. לפיכך, נותר לנו לברר את טענת התובע כי הבנק מפלה אותו לעומת חברת ביטוסי אשר לה בניגוד לתובע, מאפשר הבנק לנהל פעילות בנכס פיננסי, אף שגם חברת ביטוסי כמותו, אוחזת רק באישור המשך עיסוק, וכאשר לטענת התובע, הסכנות הנשקפות מחברת ביטוסי בתחום הלבנת הון עולות לאין שיעור על הסכנות הנשקפות מאת התובע.

75. לאחר שבחנתי היטב את טענות התובע במישור זה, לא שוכנעתי כי הבנק נוהג באפליה פסולה כלפי התובע עת אינו מאפשר לו, כמו לביטוסי, לנהל פעילות למתן שירותים בנכס פיננסי בחשבון.

76. ראשית, לא ניתן להתעלם במקרה שלפנינו, מן העובדה שהתובע כשל מול הבנק במצגים כוזבים בעת פתיחת החשבון. עניין לנו כאן בפעילות עתירת סיכון, הן בהיבטי סייבר, והן בהיבטים הקשורים בהלבנת הון. בסוג פעילות שכזה מובנת שבעתיים דרישת הבנק לשקיפות מלאה ומוגברת של הלקוח מול הבנק. מקום שבו הלקוח אכזב את הבנק ונהג כלפיו בחוסר יושר כבר בצעד הראשון של פתיחת החשבון, אין לתמוה על סירובו של התובע לאפשר לו לנהל פעילות עתירת סיכון בחשבון.

77. לא אכחד, במהלך בירור ההליך, הצעתי לתובע לבצע את נוהל "הכר את הלקוח" מחודש מול הבנק מתוך הנחה ש"מודה ועוזב ירוחם", וכן מתוך ציפייה שבו הפעם ינהג התובע בשקיפות מלאה מול הבנק, ויפרס בפניו את כל הנתונים הנדרשים לו לצורך גיבוש עמדתו.

78. כאשר נשאל התובע בחקירתו בדיון שהתקיים ביום 27.2.20, אם יש לו חשבון בבנק הדואר, השיב בשלילה (פרו', עמ' 20, ש' 18). אולם, לאחר שעומת עם מסמכים המעידים על כך שיש לו חשבון בבנק הדואר, שינה את תשובתו, ואמר: "קודם כל יכול להיות שהחשבון עדיין קיים ואני לא יכול לעשות בו כלום" (פרו', עמ' 20, ש' 31). בהמשך אישר כי "אני חושב שיש לי חשבון בבנק הדואר" (פרו', עמ' 20, ש' 33). במהלך נוהל "הכר את הלקוח" המחודש, מסר התובע מסמכים מבנק הדואר, והוא ביקש אותם בחזרה. כשהחזירים, נשמטו מהם 15 עמודים ושני אישורים על פעולות שנעשו במזומן. אני מסכימה כי ההתנהלות מעורר תהיות, בשים לב למהות המסמכים שהושמטו, המעידים על הפקדת מזומנים, ואולם מאחר והמסמכים כן צורפו, מלכתחילה, לא אוכל לקבוע פוזיטיבית, כטענת הבנק, כי התובע המשיך להתנהל באופן תחבולתי מול הבנק, בהליך הכר את הלקוח המחודש שנעשה.

79. יחד עם זאת, מסמכי בנק הדואר, כפי שנמסרו ע"י התובע, אכן עשויים לעורר חשש מוצדק מטעם הבנק כי גם בחשבון שמבקש התובע לנהל בבנק, יפעל התובע בדרך דומה, של הפקדת מזומנים, באופן שחושף את הבנק להפרת החובות הרגולטוריות המונחות לפתחו של הבנק בתחום הלבנת הון:

- ש"ש. אני אומר לך שאתה עסקת במזומן בחשבון שלך בבנק הדואר.
ת. יכול להיות. הפקדת מזומן לתוך החשבון דרך בנק הדואר, שלקוחות מפקידים לי. למה לא?
ש. אגיד לך למה לא. כי אתה במסגרת אותו הליך של הכר את הלקוח, ההליך השני ביולי 2018, הצהרת שאתה לא מתעסק במזומנים, לא עובד עם מזומנים בכלל.
ת. לא נכון, אמרתי שהיקף הפעילות במזומן הוא אחוז מאוד מאוד קטן מכל האופרציה. לא אמרתי בצורה אבסולוטית 100% שאין פעילות במזומן.
ש. אני אומר לך שאתה באופן חד משמעי פעלת מול לקוחות שלך בהפקדת מזומנים בשיעורים רבים, חדשות לבקרים, כל פעם בסכומים קטנים שמצטברים לסכום גדול, בניגוד גמור למה שהצהרת לבנק.
ת. אני אומר שזה לא נכון, אתה טועה" (פרו', עמ' 31, ש' 11-20).

80. הנה כי כן, התובע אישר בעדותו כי לקוחותיו מבצעים מולו פעולות במזומן בבנק הדואר. מעיון במסמכים מבנק הדואר שצירף התובע עצמו, בהודעתו על צירוף מסמכים ונספחים לתביעה, כמו גם מנספח 5 לתצהירו של נציג הבנק, עו"ד ארז שמעיה, עולה הפקדת מזומנים, הן בסכומים קטנים, והן בסכומים יותר משמעותיים (10,000 ₪ ו- 8,900 ₪), וזאת רק בחודש אוגוסט 2018. עצם קיומה של פעילות מזומנים אמורה להדליק אצל הבנק "נורות אדומות", בפרט על רקע הסיכון המוגבר המונח לפתחו של הבנק, בפעילות מסוג זה, והחובות הרגולטוריות המוטלות על הבנק לשם מניעת הלבנת הון. כאשר עומת התובע בעניין הפקדת המזומנים על ידי לקוחותיו בבנק הדואר, היתמם והשיב "למה לא?" (פרו', עמ' 31, ש' 12).

81. לכך יש להוסיף כי מעיון בתעודת עובד הציבור של רשות שוק ההון מיום 2.6.20, עולה כי בבקשת הרישיון שהגיש התובע, יש חוסרים משמעותיים. חוסרים אלו מעידים כי אין לתובע, **בשלב זה**, את הכלים והיכולת לנטר את הסיכונים עליהם אמון הפיקוח מצד הבנק. לא צורף לבקשה נוהל מפורט לגבי ניהול סיכונים למניעת הלבנת הון ומימון טרור. מעבר לכך שרשות שוק ההון ציינה במפורש כי אין להסתמך על בדיקה של תאגיד זר, אשר אין בה כדי להפחית מאחריותו של מבקש הרישיון, הרי שרשות שוק ההון עמדה על כך שאין בבקשה לרישיון התייחסות לתיאור הליך הבקרה, על חשבונותיהם של לקוחות ומניעת גישה לנכסים ולכספים על ידי גורמים בעלי סיכון, אופן ניטורן של עסקאות חד-פעמיות ובקרתן, בכפוף לזיהוי פרטני, פירוט האמצעים וההליכים למניעת הלבנת הון ומימון טרור, לרבות היכולת להעביר דיווחים לרשות לאיסור הלבנת הון בהתאם להוראות [חוק איסור הלבנת הון](#) ופירוט המשאבים שיוקצו לניהול סיכוני הלבנת הון ומימון טרור (ראו: סעיפים 1 ו-7.5 לתעודת עובד הציבור מיום 2.6.20).

82. גם בחקירתו לפני לא נתן התובע מענה של ממש לסוגיות אלו. התובע שטוען שיש לו "נוהל" דע את הלקוח' מאוד יצירתי" (פרו', עמ' 32, ש' 17-29) לא טרח לצרפו, להציג אותו בפני רשות שוק ההון או לחשוף אותו בפני. לא נעלם מעיני, שבכתב התביעה המתוקן, סעיפים י' עד יב', ובתצהירו התייחס התובע לאופן הפיקוח הנעשה על ידו, ואולם, אם אכן יש לו נוהל מסודר ומספק, לא ברור מדוע זה לא הוצג בפני רשות שוק ההון, מה גם שהתובע לא הדגים בראיותיו ולא שכנעני כי הוא אכן פועל על פי הנוהל המוצהר על ידו. הראיות מלמדות, שלפחות בבנק הדואר, התובע לא מנע הפקדת מזומנים בחשבונו ואף הביע תמיהה "למה לא?"

83. התובע שבסיכומי התשובה מטעמו טוען כי סירב לאלפי עסקאות חשודות, ניפה לקוחות שיש חשש להבנת הון מצידם, העביר מידע לרשות להלבנת הון, החמיר נהלים במשך השנים, והציל עשרות לקוחות ניסיונות עקיצה והונאה, לא הביא ולו בדל ראייה, לביסוס טענותיו אלו, ואין בסיכומים כדי להכשיר את כשליו של התובע בהוכחת טענותיו.

84. בהקשר זה, לא יהא זה מיותר לציין כי התובע המעיד על עצמו כי הוא "לוחם צדק", הינו בחור צעיר בן 30, המתגורר בבית הוריו, ניהל את ההליך בעצמו, ללא ייעוץ משפטי, בהעדר יכולת מימון לדבריו (פרו' מיום 27.2.20, עמ' 24, ש' 28-31) סובל מבעיות בריאותיות שמעצם טיבן יש להן משמעות תפקודית, תוך שהוא מעיד על עצמו כי יש לו יצר של "הרס עצמי", וכי "אני יודע שאם אחוייב בהוצאות לא אוכל להשתקם מכך שנים" (פרו', עמ' 24, ש' 28-31), וגם בנקים אחרים אשר התובע פנה אליהם, סירבו לאפשר לו פעילות דומה. למעשה, התובע בעל ניסיון דל בתחום ("אני לומד תוך כד"י" – פרו', עמ' 25, ש' 23), כאשר לדבריו שלו, "מנובמבר 2017 בקושי

חודש אני בתחום" (פרוי' מיום 27.2.20, עמ' 23, ש' 3), ופעילותו כבר נחסמה על ידי הבנק ביום 26.4.18.

85. כאמור, התובע טוען לאפליה בינו לחברת ביטוסי, שהינה מן החלוצות בתחום המטבעות הדיגיטליים, ועוסקת בכך מאז שנת 2013 (פרוי', עמ' 23, ש' 1; עמ' 35, ש' 35), ופועלת מול הבנק משך 7 שנים בתחום זה. אולם, השוואה בין פעילות התובע לפעילות של חברת ביטוסי (שמנהלת פלטפורמת סחר, שמתווכת בעסקאות למכירת ורכישת מטבעות דיגיטליים), מעלה כי בעוד שלחברת ביטוסי יש ניסיון עתיר שנים, הן בתחום המטבעות הדיגיטליים, והן בהתנהלות מול הבנק, הרי שלתובע, כאמור, ניסיון דל מאוד בתחום, ונראה שבשלב זה הוא נעדר יכולות כלכליות עצמאיות לנהל תחום עתיר סיכון מעין זה, והוא מסתמך על פלטפורמה המצוייה בחו"ל שאינה כפופה לכללי הרגולציה בישראל, בעוד שחברת ביטוסי פועלת בארץ וכפופה לרגולציה בישראל.

86. עניין זה מוצא את ביטויו גם בתעודת עובד הציבור מיום 3.6.2010, בסעיף 7.5, שם ציינה רשות שוק ההון כי בקשת התובע לקבלת רישיון:

"חסרה התייחסות הולמת לאופן הפעולה למניעת הלבנת הון ומימון טרור במסגרת הפעילות העסקית. **יובהר שהסתמכות על נהלים של צד שלישי המצוי בפינלנד, או כל גורם אחר אינו מפחית מאחריותו של מבקש הרישיון ואין כל מקום להסתמך על בדיקה של תאגיד זר.** כמו כן חסרה התייחסות הולמת לסוגיות הבאות:

7.5.1. תיאור הליך הבקרה על חשבונותיהם של לקוחות ומניעת גישה לנכסים וכספים על ידי גורמי בעלי סיכון.

7.5.2. אופן ניטורן של עסקאות חד פעמיות, ובקרתן בכפוף לזיהוי פרטני.

7.5.3. פירוט ההליכים והאמצעים למניעת הלבנת הון ומימון טרור, לרבות היכולת להעביר דיווחים לרשות לאיסור הלבנת הון בהתאם להוראות [חוק איסור הלבנת הון](#).

7.5.4. פירוט המשאבים שיוקצו לניהול סיכוני הלבנת הון ומימון טרור".

87. זאת ועוד, מעדותו של עו"ד ורו"ח צרפתי שהינו רואה החשבון של חברת ביטוסי, עולה כי האחרונה, בניגוד לתובע, מבצעת פעולות ניטור של ספק שלישי, לשם צמצום החשיפה להלבנת הון. כפי שהעיד עו"ד ורו"ח צרפתי:

"אנו עושים בדיקות טכנולוגיות באמצעות ספק טכנולוגי, צד שלישי, שמבצע ניטור של פעולות בביטקוין ויודע לתת לנו אינדיקציות לגבי פעולות או כתובות חשודות ובעייתיות. ... הניטור על גבי מסד הנתונים (בלוקצ'יין) של הביטקוין הוא חשוב לצורך איתור עסקאות והיסטוריה של פעולות חשודות לצורך הענין כמו עבירות פשיעה כמו כופר, עבירות סחר בסמים וכן הלאה, שנעשות ברשת האפילה של האינטרנט" (פרוי' מיום 18.6.20, עמ' 36, ש' 11-12).

וכן: "גופי הניטור יודעים לבצע אנליזות מחקרים, הן על גבי הבלוקצ'יין והן במאגרי מידע חיצוניים, כגון באמצעות גופי מודיעין". ספק אם לתובע יש את האמצעים הכלכליים לשכור שירותיו של צד ג' לביצוע פעולות ניטור מסוג זה. רו"ח צרפתי כי ציין כי לפי הערכתו עלות מערכת הפיקוח והניטור מגיעה לכדי מאות אלפי שקלים, בהערכה גסה (פרוי' עמ' 42 ש' 26).

88. התובע אמנם טוען כי היקף הפעילות שלו קטן מזה של חברת ביטוסי. אולם, התובע לימדנו כי ביכולתו להגיע למחזורים נכבדים מאוד בתקופה קצרה מאוד; מה גם שיש ממש בטענת הבנק כי פעילותו מתאפיינת בביזור שמקשה על יכולת הפיקוח.

89. בטרם סיום, אתיחס בקצרה לפסקי הדין שניתנו בע"א [6389/17](#); [פורסם בנבו] בעניין **ישראלמינרס ובת"א (מחוזי ת"א) 32480-04-18 סימון נ' בנק הפועלים בע"מ** [פורסם בנבו] (6.5.2018) (להלן: "עניין סימון") אשר התובע השליך יהבו עליהם בכתב התביעה המתוקן (ולגבי ע"א [6389/17](#) [פורסם בנבו] – גם בסיכומיו).

בע"א [6389/17](#) איפשר בית המשפט העליון, כאמור, את המשך ניהול חשבון הבנק, ואולם מדובר בהסכמה שקיבלה תוקף של פסק דין. בפסק הדין אף צוין כי הדבר לא "יהווה תקדים משפטי או הסכמה כלשהי מצד הבנק לניהול חשבונות מסחר למטבעות וירטואליים במקרים נוספים".

גם בעניין **סימון** נתן בית המשפט המחוזי תוקף של פסק דין להסכמת הצדדים, הפעם, לקבל כספים שיתקבלו ממכירת ביטקוין, לחשבון הבנק. אולם, זאת לאור **הסכמת** הצדדים כי לא קיים חשש לעבירות על **חוק איסור הלבנת הון** ועבירות מיסוי, כאשר הוסכם שהבנק יבדוק כל העברה עתידית באופן פרטני. יש לציין כי שלא כמו בענייננו, מדובר היה באישור העברה חד פעמית, בחשבון פרטי, ולא בעסק המסווג כמוסד כספי.

סוף דבר, שוכנעתי כי בשלב זה, סירוב הבנק לאפשר לתובע ליתן שירות בנכס פיננסי בחשבוננו הוא סירוב סביר. אין בהחלטתי משום הבעת עמדה בשאלה אם סירוב הבנק ימשיך להיות סביר, עם חלוף הזמן (וזאת בשים לב לעובדה שלא קבעתי כי התובע נהג בתחבולתיות מול הבנק בנוהל הכר את הלקוח המחודש שנעשה לו) ו/או לאחר שהתובע יפעל להשלמת החוסרים, כפי שצויינו בתעודת עובד הציבור מטעם רשות שוק ההון, ו/או לאחר שיקבל רישיון מטעם רשות שוק ההון.

90. לפיכך, התביעה נדחת. התלבטתי בסוגיית ההוצאות, ואולם בשים לב להתנהלותו הבעייתית של הבנק שחסם את החשבון ביום בהיר אחד מבלי שקדמה לכך התראה בכתב, ובשל הסוגיות המשפטיות החדשות יחסית העולות מבירור הליך זה, לא ראיתי, בסופו של דבר, לעשות צו להוצאות.

המזכירות תשגר את פסק הדין לצדדים.

זכות ערעור כחוק.

ניתן היום, י"א טבת תשפ"א, 26 דצמבר 2020, בהעדר הצדדים.

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)

עפרה אטיאס 54678313- /

נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה